

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Státní dluh ČR v porovnání s vybranými státy
Evropské unie**

Veronika Řezáčová

© 2016 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Veronika Řezáčová

Provoz a ekonomika

Název práce

Státní dluh ČR v porovnání s vybranými státy EU

Název anglicky

National Debt of the Czech Republic compared with selected states of the European Union

Cíle práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je porovnání velikosti státního dluhu jednotlivých zemí EU ve srovnání s Českou republikou v závislosti na podobné velikosti HDP jednotlivých zemí (Kypr, Slovinsko, Slovensko, Řecko), a poté na základě podobné rozlohy (Litva, Irsko, Rakousko a Portugalsko). Práce bude obsahovat dvě hlavní části, část teoretickou a část empirickou.

Dílními cíli této bakalářské práce bude charakteristika základních údajů týkajících se státního dluhu, základních údajů o hospodaření ČR, vzniku státního dluhu a jeho financování, zmapování současné ekonomické situace v České republice a vývoje zadlužení v ČR od roku 1993 do roku 2014. Dále se bude práce věnovat srovnání zadlužení ČR s dalšími státy EU. U vybraných států budou porovnávány základní parametry a charakteristiky dluhového managementu.

Práce bude zaměřena na velikosti zadlužení zemí EU v souvislosti s jejich HDP a porovnání dluhů v zemích o rozloze srovnatelné s ČR. Dále se bude soustředit na způsoby financování státního dluhu jednotlivých zemí. Součástí empirické části bude také dotazníkové šetření, jehož výsledek by měl pomoci nalézt řešení zadluženosti.

Metodika

V teoretické části bude použita metoda deskriptivní, kdy budou objektivně definovány pojmy z dané problematiky. Pomocí komparace budou nalezeny rozdíly mezi základními obsahy pojmů jako vládní dluh a státní dluh, také bude pozorován vývoj státního dluhu v čase.

V praktické části budou využity dvě různé metody. Jednou z nich bude dotazníkové šetření a následný rozbor jeho výsledků a vyvození závěru. Poté budou v práci analyzovány státní dluhy v jednotlivých zemích. Komparace bude prováděna dle hledisek velikosti HDP a podle rozlohy vybraných zahraničních zástupců.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Státní dluh, vládní dluh, hrubý domácí produkt, rozloha, ekonomické aspekty, finance, komparace, řešení.

Doporučené zdroje informací

- CARNEY, G.M., SCHARF, T., TIMONEN, V., CONLON, C. 2014. 'Blessed are the young, for they shall inherit the national debt': Solidarity between generations in the Irish crisis. *Critical Social Policy*. 34. p.312-332. ISSN: 0261-0183.
- DUŠEK, J. *Daně z příjmů ... : přehledy, daňové a účetní tabulky : Právní stav k .* Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1910-8.
- DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize.* Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.
- JUREČKA, V. *Makroekonomie.* Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4386-8.
- KOHOUT, P. *Finance po krizi : důsledky hospodářské recese a co bude dál.* Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3199-5.
- MOESSINGER, M.D. 2014. Do the personal characteristics of finance ministers affect changes in public debt?. *Public Choice*. 161 (1-2). p.183-207. ISSN: 0048-5829.
- MOSCARIELLO, N., SKERRATT, L., Pizzo, M. 2014. Mandatory IFRS adoption and the cost of debt in Italy and UK. *Accounting and Business Research*. 44. p.63-82. ISSN: 0001-4788.
- OCHRANA, F. – VÍTEK, L. – PAVEL, J. *Veřejný sektor a veřejné finance : financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit.* Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.
- Zpráva o zahraniční politice České republiky : za období od ledna 2004 do prosince 2004.* Praha: MZV ČR, 2005. ISBN 80-86345-54-8.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 10. 2015

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 07. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Státní dluh ČR v porovnání s vybranými státy Evropské unie" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. PhDr. Lucii Severové, Ph.D. za pomoc a odborné vedení při tvorbě bakalářské práce.

Státní dluh ČR v porovnání s vybranými státy Evropské unie

Souhrn

Tato bakalářská práce je zaměřena na celkovou problematiku státního dluhu a následně na jeho porovnání mezi různými státy Evropské unie a Českou republikou.

První část se zabývá teorií státního dluhu, jak obecně státní dluh vzniká a jaké prostředky má vláda k řešení státního dluhu. Dále jsou zde popsány formy snižování státního dluhu přímo v České republice a celková zadluženost v této zemi.

Vlastní průzkum ve formě dotazníkového šetření je uveden ve druhé části této bakalářské práce, který obsahuje jak samotný průzkum tak i vyhodnocení. Dílčí částí je také samotné porovnání států Evropské unie s Českou republikou podle jednotlivých kritérií.

Klíčová slova: státní dluh, vládní dluh, saldo, hrubý domácí produkt, ekonomické aspekty, finance, komparace, řešení

National debt of the Czech Republic compared with selected states of the European Union

Summary

This work is focused on the general issue of sovereign debt and consequently on the comparison between the various European Union countries and the Czech Republic.

The first part deals with the theory of sovereign debt, as general government debt has been incurred and what resources the government has to deal with sovereign debt. There are also described emit forms of sovereign debt in the Czech Republic and the total debt in this country.

Own research in the form of a questionnaire survey is presented in the second part of this work, which includes both the actual exploration and evaluation. Constitutive part also compared the actual states of the European Union to the Czech Republic according to individual criteria.

Keywords: state debt, government debt, balance, gross domestic product, economic aspects, finance, comparison, solution

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Historický vývoj státního dluhu	15
3.2 Různé pohledy na dluh očima ekonomů	16
3.3 Současné teorie: vymezení základních pojmů	17
3.3.1 Státní rozpočet	17
3.3.2 Veřejné rozpočty	19
3.3.3 Státní dluh	20
3.3.4 Náklady na obsluhu státního dluhu.....	21
3.3.5 Rozdíl mezi státním a vládním dluhem	22
3.4 Financování státního dluhu	22
3.5 Refinancování dluhu	23
3.5.1 Dluhová služba	23
3.5.2 Náklady příležitosti.....	24
3.6 Vnitřní a vnější dluh.....	24
3.7 Metodika vykazování rozpočtového deficitu a dluhu	25
3.7.1 Metodika GFS 1986.....	25
3.7.2 Metodika ESA 95.....	26
3.8 Situace v České republice	26
3.8.1 Vývoj státního dluhu v posledních letech.....	27
3.8.2 ČR a rozpočty EU	28
3.8.3 HDP České republiky	28
3.8.4 Opatření v roce 2015.....	31
3.8.5 Zákon o rozpočtové kázní.....	33
3.8.6 Ratingové hodnocení	34
4 Vlastní práce	37
4.1 Vlastní šetření.....	37
4.1.1 Srovnání podle podobné velikosti HDP.....	38
4.1.2 Srovnání podle podobné rozlohy	46
4.2 Dotazníkové šetření.....	53
4.3 Prognostické šetření	74
5 Výsledky a diskuse	75

6 Závěr.....	76
7 Seznam použitých zdrojů	78
7.1 Knižní.....	78
7.2 Internetové.....	78
8 Přílohy.....	82

Seznam grafů

Graf 1: Skutečné saldo státního rozpočtu 1993-2015 (v mil. Kč)	19
Graf 2: Vývoj státního dluhu od roku 1993 do roku 2014.....	20
Graf 3: Deficit vládního sektoru (v % HDP)	29
Graf 4: Dluh vládního sektoru (v % HDP)	30
Graf 6: Dluhy vybraných zemí o podobné velikosti HDP s ČR (v % HDP).....	39
Graf 7: Vývoj státního dluhu v % HDP v České a Slovenské republice	40
Graf 8: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Slovinsku.....	42
Graf 9: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Kypru.....	43
Graf 10: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Řecku.....	44
Graf 11: Vývoj dluhů vybraných zemí v % HDP 2011-2014.....	45
Graf 12: Dluhy vybraných zemí v % HDP o podobné rozloze s ČR.....	46
Graf 13: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Litvě	48
Graf 14: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Irsku.....	49
Graf 15: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Rakousku.....	51
Graf 16: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Portugalsku.....	52
Graf 17: Vývoj státních dluhů vybraných zemí v % HDP	53
Graf 18: Kolik je Vám let?	54
Graf 19: Jakého jste pohlaví?.....	55
Graf 20: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	56
Graf 21: Je Vaše zaměstnání ekonomického zaměření?.....	56
Graf 22: Ve kterém kraji žijete?	57
Graf 23: Zajímáte se o problematiku zadluženosti?	58
Graf 24: Sledujete vývoj státního dluhu České republiky?	58
Graf 25: Myslíte si, že je na tom Česká republika lépe ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie?.....	59
Graf 26: Jaký členský stát Evropské unie má nejvyšší státní dluh?	60
Graf 27: Jaký členský stát Evropské unie má nejnižší státní dluh?	61
Graf 28: Byl státní dluh v roce 2014 nižší než v roce 2013 v České republice?	62
Graf 29: Jaká je výše státního dluhu v České republice?	63
Graf 30: Důvěra k vládě ve snižování státního dluhu.....	64
Graf 31: Je schopna vláda státní dluh v dlouhodobějším časovém horizontu splatit?	65
Graf 32: Je důležité, aby stát splatil svůj dluh v co nejkratším časovém horizontu?	65
Graf 33: Pokud ano, proč?	66
Graf 34: Má zadlužení České republiky negativní vliv na ekonomiku?.....	67
Graf 35: Pokud ano, jaký?	68
Graf 36: Jakými prostředky lze státní dluh snížit?	69
Graf 37: Máte pocit, že Vás v každodenním životě ovlivňuje aktuální zadluženost?	70
Graf 38: Pokud ano, jak?	71

Graf 39: Jaké řešení státního dluhu České republiky byste navrhli Vy sami?	73
Graf 40: Prognóza státního dluhu (v mld. Kč).....	74

Seznam obrázků

Obrázek 1: Cyklus státního rozpočtu.....	18
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Úrokové výdaje na obsluhu státního dluhu 2013-2014.....	21
Tabulka 2: Pokladní plnění za leden-prosinec 2015 (v mld. Kč)	27
Tabulka 3: Pokladní plnění za leden-květen 2015 (v mld. Kč)	31
Tabulka 4: Ratingové hodnocení České republiky (dlouhodobé závazky v místní měně)..	35
Tabulka 5: Ratingové hodnocení České republiky (dlouhodobé závazky v zahraničních měnách).....	36
Tabulka 6: Vývoj státního rozpočtu Slovinska (v mld. EUR).....	41
Tabulka 7: Příjmy, výdaje a bilance státního rozpočtu Kypru	43
Tabulka 8: Státní rozpočet Litvy (v tis. EUR)	47
Tabulka 9: Fiskální indikátory Irska (v % HDP).....	49
Tabulka 10: Státní rozpočet Rakouska (v mil. EUR)	50
Tabulka 11: Státní rozpočet Portugalska (v mld. EUR)	51

Úvod

V současné době je pojem státní dluh velmi diskutované téma nejen v České republice ale i po celém světě. Česká republika má relativně nízký státní dluh v porovnání s ostatními zeměmi, a to nejen v rámci Evropské unie. Téma státního dluhu a s ním spojená problematika je stále velmi aktuální a je umocňované zeměmi, které nejsou schopny svůj dluh splácet, v současnosti např. Řecko. Vývoj státního dluhu je zajímavé sledovat nejen kvůli zadlužování státu a zároveň jejich občanů, ale také vzhledem ke změně tempa vývoje naší ekonomiky, která je tak velmi negativně ovlivňována.

Tato problematika úzce souvisí se vznikem deficitu státního rozpočtu, s celkovými příjmy a výdaji státního rozpočtu. Ve snaze omezovat narůstající dluhy vláda přijímá ochranná ekonomická opatření. Některá jsou pro Českou republiku, která je členem Evropské unie, nařízena právě přímo Evropskou unií. Další členové státních orgánů ustanovují sami pro svou zem. Tím lze narážet na téma odpovědnosti politiků k sestavování státního rozpočtu, který by měl být co nejúměrnější s minimálními výdaji ze státní pokladny a s maximálními ale přesto pro své občany spravedlivými příjmy, které slouží ke splácení státního dluhu a také jeho úroků.

Pokud vzniká státní dluh, znamená to, že vláda nemá dostatečné množství financí na pokrytí státních výdajů a musí si vypůjčit. Pak narůstá nejen státní dluh, ale i vládní dluh, veřejný dluh, což vede k nerovnováze fiskální politiky a trpí tím nejen samotná ekonomika státu, ale tento fakt se odráží i na samotných občanech. Tuto situaci musí státní ekonomika neprodleně řešit, jinak by narostl dluh do takové míry, že by ho už nebyla schopna ho ani v budoucnu kdy splatit. Způsobů se nabízí několik a každá vláda musí pečlivě zvážit, kterou variantu zvolí, která je pro danou ekonomickou situaci v zemi nejvhodnější. Každý stát si může řešit svůj dluh téměř jakkoliv, ovšem pokud je to například členský stát Evropské unie, musí se řídit i jejich nařízeními, jelikož v situaci, kdy nastane platební neschopnost, působí EU jako tzv. štít. Je schopna stát podpořit ve formě půjček, do kterých jsou samozřejmě zainteresovány i ostatní státy, které do této organizace vstoupily. Proto je důležité splňovat a hlavně i dodržovat Maastrichtská kritéria. Tato kritéria tvoří důležitou součást při přípravě přijmutí některé země do Evropské unie. Pokud stát tyto podmínky přestane po vstupu do EU dodržovat (například Řecko), pak může být sankcionován.

Jelikož jsou dnes ekonomiky jednotlivých států hlavně (zejména členských států Evropské unie) velmi úzce propojeny, což si leckdy ani nikdo neuvědomuje, je důležité

také porovnání jednotlivých státních dluhů v těchto zemích. Podle jednotlivých kritérií jsou vypracována jednotlivá srovnání. Jsou zde rozpracována nejen zmíněná kritéria, ale také jsou zde popsána rozdílná financování v jednotlivých zemích. Způsoby financování se v mnoha případech liší, a je tudíž velmi zajímavé se s nimi seznámit, porovnat je s financováním českého státního sluhu a navrhnout například některé změny. V principu se liší země s nejvyšším státním dluhem i země právě s dluhem nejnižším. Ty mohou být členskými státy Evropské unie příkladem hodným následování.

Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je analýza státního dluhu v České republice a jeho porovnání s vybranými státy Evropské Unie, které byly vybrány na základě několika kritérií (Kypr, Slovinsko, Slovensko, Řecko, Litva, Irsko, Rakousko, Portugalsko). Práce je rozdělena na dvě hlavní části, a to na část teoretickou a část empirickou.

Díličními cíli této bakalářské práce bude vymezení základního pojmu státní dluh, vznik státního dluhu a jeho financování, shrnutí základních údajů o hospodaření ČR, zmapování současné ekonomické situace v České republice a vývoje zadlužení v ČR od roku 1993 do roku 2014. Dále se bude práce věnovat srovnání zadlužení ČR s dalšími státy Evropské unie. U vybraných států budou porovnávány základní parametry a charakteristiky dluhového managementu. Práce bude zaměřena na velikosti zadlužení zemí EU v souvislosti s jejich HDP a porovnání dluhů v zemích o rozloze srovnatelné s ČR. Dále se bude soustředit na způsoby financování státního dluhu jednotlivých zemí i současnou ekonomickou situací v těchto zemích. Součástí empirické části bude také dotazníkové šetření, jehož výsledek by měl nastínit, jak vnímají zadlužení našeho státu samotní občané. Bude zde zkoumáno, zda mají obyvatelé České republiky všeobecný přehled o státním dluhu a zda jsou celkově spokojeni s řešením této situací naší vládou.

1.2 Metodika

V teoretické části bude použita metoda vědeckého popisu, kdy budou objektivně definovány pojmy z dané problematiky. Pomocí komparace budou nalezeny rozdíly mezi základními obsahy pojmů jako vládní dluh a státní dluh, také bude pozorován vývoj státního dluhu v čase a dále např. metody, kterými lze státní dluh snižovat. Pomocí zdrojů odborné literatury a aktuálních internetových zdrojů budou vybrané kapitoly dokresleny grafy a tabulkami pro jejich celistvost a lepší pochopení.

V empirické části budou využity dvě různé metody. Prvním šetřením bude analýza státních dluhů ve vybraných zemích Evropské unie. Nejprve je zde pozornost soustředěna na státy, které mají s Českou republikou srovnatelný státní dluh v procentech HDP. Poté se pozornost ubere jiným směrem, a to na státy podobné rozlohy jako má Česká republika. V obou případech bude využito regresní analýzy vývoje dluhu v České republice současně s komparací státního dluhu ve vybraných zemích. Dále bude využito odborného popisu při upřesnění řešení státního dluhu v jednotlivých vybraných ekonomikách.

Dále empirická část také obsahuje anonymní dotazníkové šetření. Toto šetření bylo provedeno mezi celkem 123 respondenty v České republice. K šíření bylo využito papírové formy, která byla podpořena osobním setkáním se všemi dotazovanými a tedy i možnost upřesnění některých neúplných odpovědí pokud bylo třeba, čímž byla zajištěna dostatečná důvěryhodnost a přesnost odpovědí. Dotazovaní byli identifikováni pomocí věku, jejich pohlaví, nejvýše dosaženého vzdělání, dále podle jejich zaměstnání pokud je ekonomického zaměření a naposled podle kraje, ve kterém žijí. Dotazník obsahoval celkem 18 uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek. Kombinace tvorby otázek, jejich počtu a jejich formy vznikla z kompromisu, jelikož v dnešní době lidé oplývají celkovou nechuť k angažovanosti v něčem, co jim nepřináší užitek. Samozřejmě i přes tento v dnešní době nepřekvapivý problém musely být zformulovány otázky hlavně tak, aby bylo vytěženo co možná nejvíce relevantních dat, ze kterých je možno vyvodit smysluplný závěr. Odpovědi všech respondentů jsou vyhodnoceny a pro přehlednost všech údajů jsou také zaneseny do jednotlivých grafů a tabulek. Ty jsou slovně komentovány a mezi vybranými otázkami jsou provedeny korelace.

Společně s komparací států EU jsou nakonec vyhodnoceny získané údaje a jsou stanoveny návrhy na zlepšení dluhového managementu, jeho zefektivnění a konkrétní nástiny řešení státního dluhu.

Teoretická východiska

V teoretické části se práce zabývá historickým vývojem státního dluhu, shrnuje různé pohledy na státní dluh a současné teorie ekonomů. Vymezuje základní pojmy (např. státní rozpočet, veřejný rozpočet, státní a vládní dluh, financování a refinancování státního dluhu, vnitřní a vnější dluh). Teoretická část bakalářské práce se také zabývá metodikou vykazování rozpočtového deficitu a analýzou situace v České republice. Jsou užity zdroje české i zahraniční odborné literatury.

1.3 Historický vývoj státního dluhu

První zmínka o státních dluhopisech pochází z Itálie z dob renesance, a to ze 13. století. V této době ještě nikdo politické spektrum nerozděloval na pravicové a levicové, takže na vznik státního dluhu se tyto vlivy přímo nepodepisovaly. Podle ekonoma Raymonda Goldsmitha již v 17. století přesahoval dluh Spojených nizozemských provincií 100% HDP. Toto obrovské zadlužení nemělo v minulosti takový význam, jaký by mu byl přikládán dnes. Nizozemci pomocí vypůjčených peněz mohli zaplatit žoldněřskou armádu, a tak se osvobodit od Španělska. Poté se z Nizozemska stala prosperující země, nezatížená daněmi španělské nadvlády. Na rozdíl právě od Španělska, které si vypůjčovalo, kde mohlo, a jakmile nemělo na splácení dluhu, nepřiměřeným způsobem získávalo finanční prostředky právě ze svých kolonií, které tím posílalo do záhuby. Nakonec španělská velmoc prohrávala jak na bitevním, tak i na ekonomickém poli.¹

V historii, jak vyplývá i z uvedeného příkladu, bylo propojení mezi velikostí státního dluhu a úspěšností vedené války velmi těsné. Vyhraná válka pro zemi znamenala ve svém důsledku obrovskou prosperitu. Mocnosti si byly ochotny půjčovat ohromné peněžní částky, a to často i v situaci s mizivou šancí na úspěch. Za zmínku stojí určitě situace Velké Británie, která dosáhla dluhu přes 250% HDP v období po napoleonských válkách (tento odhad byl uveden v knize Nialla Fergusona *The Cash Nexus*). Přestože tato mocnost dlužila opět stejné množství finančních prostředků na konci 2. světové války, dokázala zvládnout všechny problémy a dnes patří k zemím s nejstabilnějšími ekonomikami.¹

¹ KOHOUT, P. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 2009, s. 179-180.

Avšak nejsou všechny mocnosti tak schopné jako Velká Británie nebo Nizozemsko. Například dříve samostatný Nový Foundland neunesl své břemeno státního dluhu, nebyl schopen splácet svůj dluh a zkrachoval. Jediným východiskem pak bylo připojit se ke Kanadě.²

1.4 Různé pohledy na dluh očima ekonomů

Podle skotského ekonoma a filozofa, Adama Smitha, zakladatele moderního pojetí ekonomie a představitele skotského osvícenství, veřejný dluh vytěsňuje soukromé investice, a tedy snižuje vytváření nového kapitálu.²

Významný anglický ekonom, David Ricardo, představitel klasické školy politické ekonomie navazoval na Adama Smitha. Pavel Kohout uvádí: „*David Ricardo napsal, že státní dluh je jedním z největších bičů, které kdy byly vymyšleny, aby postihly národ... naprostým ochromením všeho úsilí.*“² David Ricardo působil v ekonomické sféře v 19. století. V této době probíhaly na londýnské burze obchody, které nebyly kryty akciemi, ale státními dluhopisy. Ricardo byl ve své době velmi úspěšný ve svém oboru, takže jeho poznatky jsou podpořeny vlastní zkušeností.²

Nejvíce se zapsal do ekonomické sféry tzv. Ricardiánskou ekvivalencí. Tato hypotéza byla založena na faktu, že když je deficit státního rozpočtu hrazen navýšením daní, nebo naopak emisemi dluhopisů, tak výsledek pro státní rozpočet je naprosto stejný. Dodnes se vedou spekulace o tom, zda měl Ricardo pravdu, či ne. Nikdo nepodal důkaz o jeho tvrzení, nikdo ho nevyvrátil. Později tuto hypotézu obohatil o své poznatky Robert Barro z Harvardu a byl pak pozměněn název na Barro-Ricardiánskou ekvivalenci.²

Mezi známé ekonomy, kteří měli svá tvrzení podložená, patřil například i George Cornwall Lewis. Tento ministr financí působil ve Velké Británii v 19. století. „Sir George Cornwall Lewis tvrdil v roce 1855, že „*daně, které mrzačí podnikání, deformují průmysl a normální distribuci kapitálu, jsou společensky škodlivější než půjčky uskutečněné vládou,*“³ uvádí Pavel Kohout. Názor G. C. Lewisovi bezpochyby nemůže být vyvrácen v případě, že stát tyto daně požaduje od obyvatel nepravděelně nebo nerovnoměrně. Patřil mezi hlavní zastánce státního dluhu.²

² KOHOUT, P. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 2009, s. 180.

John Maynard Keynes, slavný britský ekonom a zakladatel keynesiánství, byl stejně jako George Cornwall Lewis zastáncem státního dluhu. Ten ale spojoval existenci státního dluhu pouze v případě, že se ekonomika pohybovala v dobách recese. Jakmile by nastala doba konjunktury, doporučoval spíše přebytkový rozpočet.³

Současnejší pohled na věc přináší profesor Douglas Gale, který působí na University of New York. Jeho hypotézy také staví na reálných pilířích. Podle něj trh se státními dluhopisy podporuje rozvoj institucí kapitálového trhu a nabízí investorům investici s nízkým rizikem, čímž umožňuje diverzifikaci od rizikovějších cenných papírů. Reaguje svými názory i na Adama Smitha. Nesouhlasí s ním hlavně v oblasti státních dluhopisů, které v ojedinělých případech podporují tvorbu kapitálu v soukromé sféře.³

1.5 Současné teorie: vymezení základních pojmů

Pro pochopení problematiky vzniku státního dluhu je důležité vymezení základních pojmů, které se státním dluhem souvisí a díky nim lze správně pochopit vznik dluhu jak veřejného tak státního a také podmínky, díky nimž lze státní dluh snižovat. Těmito pojmy jsou např. státní rozpočet, veřejné rozpočty, státní dluh, náklady na obsluhu státního dluhu.

1.5.1 Státní rozpočet

Státní rozpočet je hlavním nástrojem fiskální politiky. Má formu plánu, jak by měl stát v budoucnu hospodařit, jak by měl naplňovat své priority. Většinou je tento plán tvořen na období dlouhé jeden rok. Státní rozpočet sestavuje vláda, a jelikož má formu zákona, musí ho poté odsouhlasit i poslanecká sněmovna.⁴

Státní rozpočet se sestává ze dvou hlavních složek: příjmů a výdajů. Celkovými příjmy státu za jeden rok se rozumí daně (cca 1/2 příjmů), cla, pojistné na sociální zabezpečení (cca 1/3 příjmů), příjmy z dříve poskytnutých úvěrů, příjmy z prodeje státního majetku, přijaté dotace, prostředky z rozpočtu EU a ostatní. Na druhé straně celkovými výdaji jsou výdaje na výplatu starobních důchodů (cca 1/3 výdajů), transfery domácnostem, subvence podnikům, běžné a investiční výdaje, dotace, úroky ze státního dluhu a další položky.⁴

³ KOHOUT, P. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 2009, s. 180.

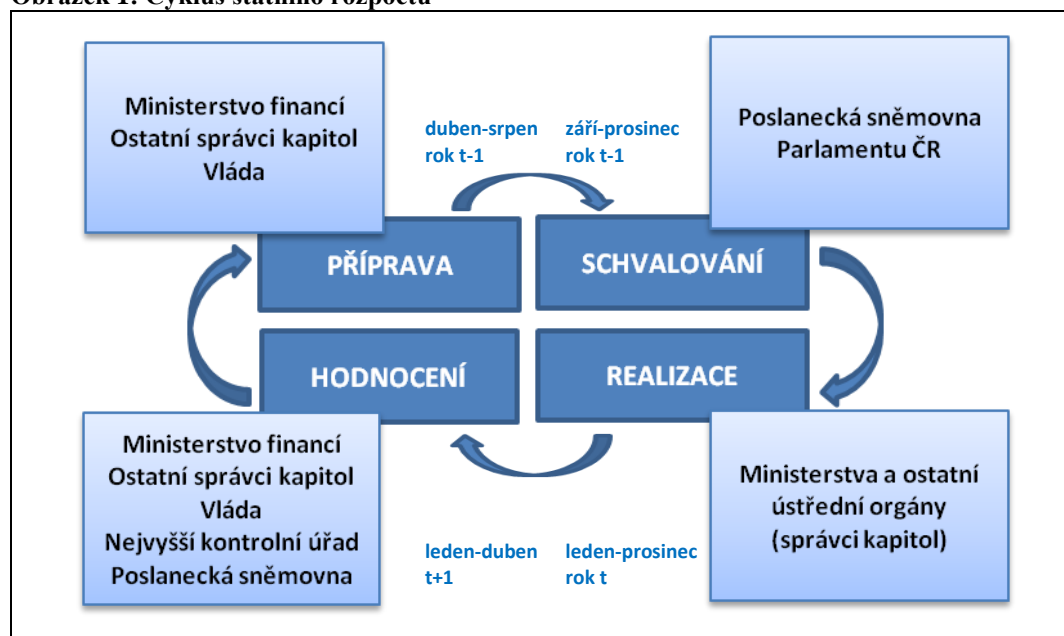
⁴ ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce* Informační příručka Ministerstva financí ČR [online]. 2014. s. 6-7.

Dále stát kalkuluje s tzv. saldem rozpočtu, které vznikne po vzájemném odečtení státních celkových výdajů od celkových příjmů. Poté lze hovořit o přebytkovém saldu (kdy příjmy převyšují výdaje), o nulovém saldu (příjmy jsou totožné s výdaji a státní rozpočet je tedy vyrovnaný), o deficitním saldu (výdaje jsou vyšší než příjmy).⁵

Příjmy a výdaje jsou rozděleny ve státním rozpočtu do jednotlivých kapitol podle působnosti (např. kapitola Ministerstva zemědělství).⁵

Evropská unie tvoří každý rok rozpočet z tzv. Finanční perspektivy EU, která je celá navržena komisí EU a následně schválena Radou. Samozřejmě musí být podpořena i Parlamentem, který ji již nemá pravomoc změnit. Doba přípravy státního rozpočtu, jeho schvalování a celý cyklus je zachycen v následujícím schématu.⁶

Obrázek 1: Cyklus státního rozpočtu

Zdroj: ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. 2014., s. 9. – Vlastní zpracování

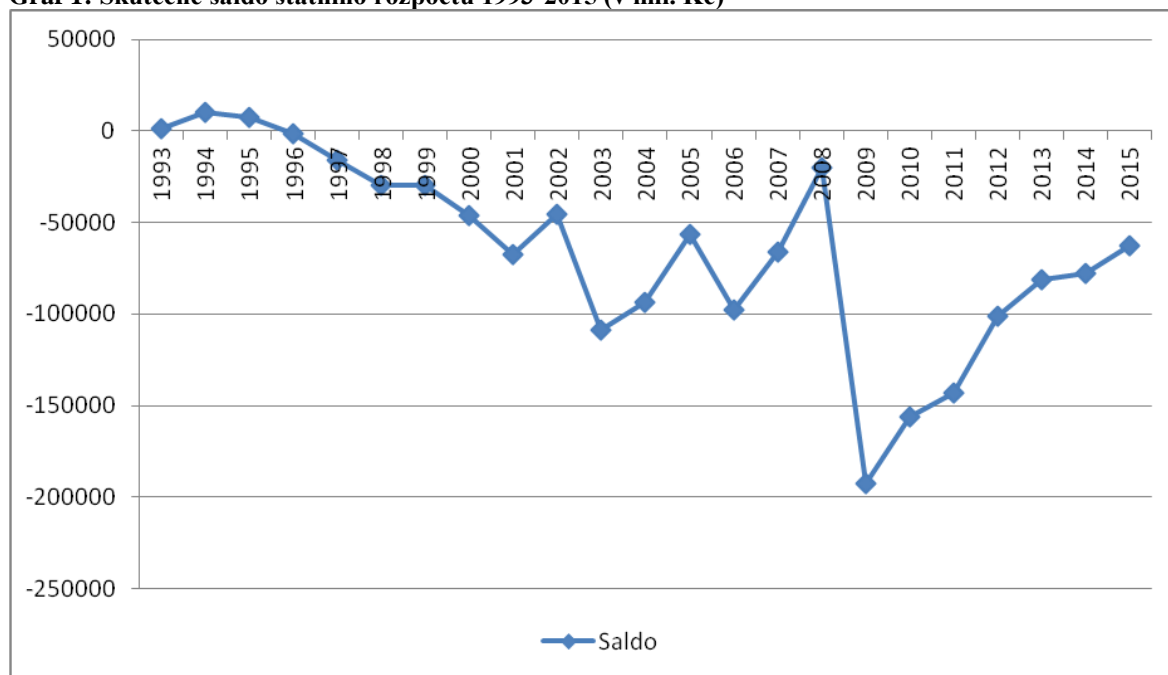
Plánované saldo státního rozpočtu samozřejmě nikdy neodpovídá skutečnému saldu. Není možné dopředu naprosto přesně prognózovat, jak bude státní rozpočet vypadat, jelikož se vždy vyskytnou nějaké neplánované výdaje.

Následující graf znázorňuje vývoj salda státního rozpočtu v letech 1993 až 2015.

⁵ ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. 2014. s. 7.

⁶ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 2010, s. 98.

Graf 1: Skutečné saldo státního rozpočtu 1993-2015 (v mil. Kč)

Zdroj: ODDĚLENÍ 1102 – STÁTNÍ ZÁVĚREČNÝ ÚČET. *Státní závěrečný účet za rok 2008* [online]. 2009. - Vlastní zpracování

Z grafu lze vyčíst, že největším propadům v saldu státního rozpočtu došlo v letech 2003, 2006 a v roce 2009. V roce 1998 vznikl i velký rozdíl mezi plánovaným a skutečným saldem, tento propad byl zapříčiněn vývojem z roku 1997, kde musely být rapidně navýšeny výdaje na opravu škod. V roce 2006 ekonomice nepomohl ani vysoký hospodářský růst, přesto byly výdaje vyšší než plánované. Za ohromný propad v roce 2009 mohla hospodářská krize, která s sebou přinesla i obrovský pokles v příjmech.⁷

1.5.2 Veřejné rozpočty

Státní rozpočet je pouze podskupinou ve veřejném rozpočtu. Ten je tvořen rozpočty územně samosprávných celků, rozpočty mimorozpočtových fondů, rozpočty zdravotních pojišťoven, již zmíněným státním rozpočtem aj.⁸

Ve veřejném sektoru se tvoří veřejný dluh, který je opět tvořen státním dluhem. Veřejný dluh obsahuje i dluhy zdravotních pojišťoven, mimorozpočtových fondů a místních rozpočtů. Je to tedy dluh celé soustavy veřejných financí.⁸

⁷ ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. 2014. s. 15.

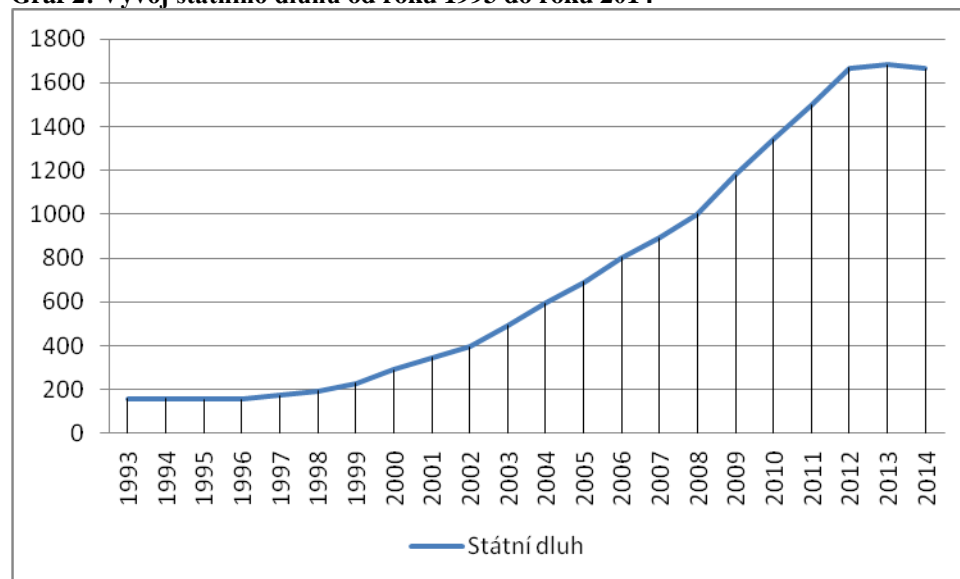
⁸ PAVELKA, T. *Makroekonomie*. 2006, s. 216.

Vývoj veřejného dluhu a veřejných rozpočtů je přísně sledován, nejen kvůli zadlužení a financování dluhů a srovnávání úspěšnosti fiskální politiky, ale také kvůli plnění Maastrichtských kritérií. Pokud by Česká republika tato zmíněná kritéria neplnila, nemohla by přijmout evropskou měnu- euro. Jedno z Maastrichtských kritérií nařizuje, že deficit veřejných rozpočtů nesmí být větší než 3% HDP. Veřejný dluh pak nesmí překročit 60% HDP.⁹

1.5.3 Státní dluh

Pokud nastane situace, že saldo rozpočtu je deficitní, pak vláda nemá dostatečné finance, aby pokryla veškeré výdaje státního rozpočtu. Musí si tedy půjčit potřebné finance. Deficit státního rozpočtu je tedy provázaný, čím větší je deficitní rozpočet v hospodaření, tím více roste vládní (státní) dluh. Jestliže by v následujících letech stát naopak vykazoval přebytkové saldo, mohl by tyto finance použít na splácení vládního dluhu. Následující graf zachycuje vývoj státního dluhu v České republice od roku 1993 do roku 2014.¹⁰

Graf 2: Vývoj státního dluhu od roku 1993 do roku 2014

Zdroj: ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Úrokové výdaje na obsluhu státního dluhu* [online]. 2015. – Vlastní zpracování

⁹ PAVELKA, T. *Makroekonomie*. 2006, s. 216-217.

¹⁰ TULEJA, P., MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P. *Základy makroekonomie*. 2006, s. 311.

V roce 2013 dosáhl státní dluh hodnoty 1 683,3 mld. Kč, v roce 2014 klesnul na 1 663,7 mld. Kč. Státní dluh momentálně klesá kvůli zlepšení řízení likvidity státní pokladny.

1.5.4 Náklady na obsluhu státního dluhu

Státní dluh je celkově vnímán jako negativní dopad na ekonomiku země. Se státním dluhem jsou ale spojeny i další finance, které je potřeba hradit a které ovlivní celkovou výši státního dluhu. Obsluhou státního dluhu se rozumí nutnost platit úrok ze státního dluhu. Mezi nejdůležitější náklady, které tvoří obsluhu státního dluhu, patří vyplacené úroky držitelům státních cenných papírů, personální náklady MF a dalších institucí, náklady na vydávání cenných papírů atd.¹¹

V následujících tabulkách jsou uvedeny hodnoty domácího dluhu, krátkodobých půjček a zahraničního dluhu. Z celkového domácího dluhu jsou zde vyjádřeny údaje: velikost státních pokladničních poukázek (SPP) a velikost spořicíh státních dluhopisů (SDD).

Tabulka 1: Úrokové výdaje na obsluhu státního dluhu 2013-2014

mld. Kč	hrubé	čisté	hrubé	čisté
	2013	2013	2014	2014
Domácí dluh	43,76	37,04	42,54	35,33
<i>z toho:</i>				
SPP	0,21	0,21	0,08	0,08
SSD	0,49	0,49	0,91	0,91
SDD	43,06	36,51	41,55	34,58
Krátkodobé půjčky	0	-0,17	0	-0,24
Zahraniční dluh	13,75	13,53	13,16	12,96
Bankovní účty	0	0	0	0
Realizované kurzové rozdíly	-	-	-	-
Celkem	57,52	50,56	55,69	48,29

Zdroj: ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Úrokové výdaje na obsluhu státního dluhu* [online]. 2015. – Vlastní zpracování

Jak vyplývá z uvedených tabulek, čisté výdaje na obsluhu státního dluhu jsou vždy menší než hrubé výdaje a ty se pomalým tempem zvyšují. Čeští ekonomové však předpokládají, že česká ekonomika si v roce 2015 si povede o hodně lépe než v roce 2014.

¹¹ HLINKOVÁ, I. *Řízení státního dluhu*. 2011/2012, s. 38.

1.5.5 Rozdíl mezi státním a vládním dluhem

Státní dluh je podskupinou vládního dluhu. Vládní dluh „zahrnuje i dluhové závazky obcí, krajů a jimi zřizovaných příspěvkových organizací, mimorozpočtových fondů (např. veřejných vysokých škol, státních fondů, České exportní banky či Správy železniční dopravní cesty) a zdravotních pojišťoven.“¹² V České republice je velmi nízký vládní dluh.¹²

1.6 Financování státního dluhu

Aby mohl stát splácet svůj dluh, musí si zvolit metodu financování.

Stát si může vzít úvěr a následně ho splácet, v dnešních ekonomikách se ale již tento prostředek tolik nevyužívá, spíše se státy přiklánějí k jinému dlouhodobému řešení, a to vydávání státních dluhopisů. Tyto dluhopisy mohou odkoupit jak soukromé subjekty v daném státě, tak ekonomické subjekty z jiných zemí a také centrální banka daného státu. Pokud chce stát řešit svůj deficitní rozpočet pouze krátkodobě, může také vydávat pokladniční poukázky.¹³

Pokud se centrální banka rozhodne vydat nové peníze, v tomto případě se hovoří o monetizaci dluhu. Zvyšuje se množství peněz v ekonomice, ovšem v případě monetizace kvůli nadměrnému množství peněz (jako by si centrální banka sama peníze tiskla) může docházet k hyperinflaci. Zvednutí peněžní hladiny má za následek nejen negativní vliv na inflaci, ale také na měnový kurz. Tato situace nastala v NDR po 1.světové válce, kdy východoněmecká ekonomika zažila šok ve formě hyperinflace. Kvůli těmto důsledkům patří monetizace státního dluhu k těm nejméně vhodným formám financování.¹³

V případě, že vládní dluhopisy nenakoupí centrální banka, ale například komerční banky nebo jiné velké firmy, lze pak konstatovat, že v této situaci stát dluží sám sobě. To s sebou přináší rizika, jelikož tím stát přichází o důležité finanční zdroje, které by jinak mohl použít na investice pro vylepšení finančního rozpočtu.¹³

¹² ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. 2014. s. 16.

¹³ PAVELKA, T. *Makroekonomie*. 2006, s. 214-215.

Třetí možností umoření státního dluhu je nákup vládních dluhopisů nakupují zahraničními firmami. Tím pádem musí být emitovány v jejich měně. To přináší další úskalí, protože stát musí držet tento finanční obnos v cizí měně. Tento obnos může stát obdržet v případě, že má přebytek obchodní bilance (vyváží více, než dováží). Poté se vládní dluhopisy v dané cizí měně opět započítávají do celkového zahraničního dluhu. Tuto možnost využila Česká republika např. v roce 2004. Vydala dluhopisy v cizí měně - v eurech (tzv. eurobondy). V případě zahraničního financování státního dluhu lze ještě využít možnost půjčky od Evropské investiční banky.¹⁴

Pokud se vláda rozhodne financovat svůj dluh jinými prostředky, než jsou půjčky nebo dluhopisy, musí získat peníze od občanů své země skrze daně. Při zvyšování daní si ještě stát určí, zda bude zvyšovat přímé nebo nepřímé daně.¹⁴

1.7 Refinancování dluhu

Narůstání dluhů v některých zemích nemusí být důsledkem zvyšování dluhů jako takových, ale důsledkem jejich refinancování. To vzniká ve chvíli, kdy si stát opět půjčí, když je jeho dluh splatný (tím dluh splatí). Dostává se tak do nekonečné spirály, kdy dluhy budou neustále narůstat stejně jako výše dalších vypůjčených peněz na jejich financování. Dopady této formy poškozují nejen současnou ekonomiku země, ale mluví se zde o zatížení budoucích generací, které pak budou muset tuto závažnou situaci řešit v mnohem větším měřítku. Důsledky refinancování lze rozdělit do dvou základních kategorií: dluhová služba (splátky dluhů a úroky z dluhů) a náklady příležitosti refinancování dluhu.¹⁵

1.7.1 Dluhová služba

Dluhovou službou se souhrnně nazývá splátka jistin a úroků z dluhů. Je to platba, kterou musí zaplatit ročně každý stát, který má dluh. To vládu limituje ať už v souvislosti se sestavováním rozpočtu na další rok, tak i v souvislosti s neschopností vyrovnat státní rozpočet.¹⁵

¹⁴ PAVELKA, T. *Makroekonomie*. 2006, s. 214-215.

¹⁵ TULEJA, P., MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P. *Základy makroekonomie*. 2006, s. 190-191.

V případě, že většinou část dluhu drží domácí subjekty, pak se hovoří o přerozdělování důchodu (lidé platí daně a ty zpětně dostávají ve formě obligací z dluhu). Tím pádem nevzniká v tomto případě zatížení budoucích generací. K tomuto přerozdělování bude docházet i v budoucnu, protože se přenáší dluh i vlastnictví obligací.¹⁶

1.7.2 Náklady příležitosti

Další známou možností refinancování dluhu jsou náklady příležitosti. Ty jsou vysvětleny jako náklady, které by eventuelně mohly být vyprodukovány, kdyby stát žádný dluh neměl. Jedná se o zboží a služby. Ve svém důsledku lze hovořit o státním dluhu také jako o nákladech příležitosti, jelikož vláda musí financovat rozpočtový deficit místo toho, aby tyto peníze použila například na výstavbu nové elektrárny.¹⁶

1.8 Vnitřní a vnější dluh

Dluhy státu jsou rozlišovány nejen podle toho, odkud dluh pochází, zda pouze z vládních rozpočtů (vládní dluh) nebo z veřejných rozpočtů (veřejný dluh), ale také podle toho, kým jsou drženy dluhy ekonomiky (dluh na vnitřní a vnější).

Pokud jsou dluhy ekonomiky drženy z většiny domácími ekonomickými subjekty (dnes častější), pak lze hovořit o vnitřním dluhu. Mezi domácí ekonomické subjekty patří domácnosti, firmy a jiné instituce. V souvislosti se zadlužením ve vnitřním dluhu může vzniknout riziko břemene dluhu. Jestliže vláda použije finance na soukromý projekt, který je dokončen a přinese užitek budoucí generaci, břemeno dluhu stejně jako náklady příležitosti jsou nulové. V opačném případě (použití na jiné vládní projekty), dojde k efektu vytěsnění soukromých investic. Pak dochází k zatížení budoucích generací, které budou mít méně disponibilních peněz a výrobních kapacit a ponесou tedy část břemene dluhu.¹⁶

Pokud nedorčí dluhy domácí subjekty, pak jsou v rukou zahraničních subjektů. Ty mohou hrát roli vlastníků státních obligací nebo věřitelů půjček. Těmito subjekty jsou domácnosti, banky, firmy a vláda. V tomto případě se jedná o vnější část vládního dluhu. Pokud si vláda půjčí od zahraničních subjektů, může si dovolit větší množství výdajů, ale tím překračuje svoje možnosti.¹⁶

¹⁶ TULEJA, P., MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P. *Základy makroekonomie*. 2006, s. 190-192.

Tento krok však nemá žádný vliv na výdaje soukromé, nedochází tedy k efektu vytěsnění a nedochází ani ke vzniku nákladů příležitosti, ani vzniku břemene.¹⁷

Situace se ovšem zhoršuje ve chvíli, kdy musí vláda začít svou půjčku splácet. Aby mohl stát splácet svůj vnitřní dluh, musí mít kladný čistý export. Ten je ovlivněn velkým množstvím faktorů, které ekonomika nedokáže vůbec ovlivnit. Zde může dojít k ohrožení ekonomiky v případě, že čistý export nebude dosahovat kladných hodnot. Pak dojde k vzniku břemene dluhu a jeho následnému růstu.¹⁷

1.9 Metodika vykazování rozpočtového deficitu a dluhu

Aby mohl stát vykazovat svůj rozpočtový deficit, vybírá si mezi dvěma základními metodikami: GFS 1986 nebo ESA 95. Rozdíl mezi těmito dvěma metodikami je velmi prostý. Každá tato metodika totiž pracuje s jiným druhem účetnictví. GFS 1986 pracuje s jednoduchým účetnictvím (peněžní toky), zato ESA 95 staví své výpočty na bázi podvojného účetnictví (pohledávky i závazky).¹⁸

1.9.1 Metodika GFS 1986

Metodika GFS - Government Finance Statistic - vznikla pod záštitou Mezinárodního měnového fondu a nese za ni odpovědnost Ministerstvo financí. Používá jednoduché účetnictví a pracuje tedy hlavně s peněžními toky. Právě proto se nejčastěji využívá v rozpočtových dokumentech a při tvorbě odhadů, jakým směrem se bude fiskální politika ubírat. Této formě sledování státního deficitu je velmi blízká národní metodika sledování příjmů, výdajů a deficitu státního rozpočtu. Hlavní výhodou této metodiky je časová nenáročnost. Jakmile skončí období, které bylo sledováno, okamžitě má GFS 1986 podrobné výsledky. Proto je uplatňována hlavně při vytváření a následném schvalování rozpočtů (státní rozpočet, rozpočty státních fondů, atd.). Všechna salda potřebná v dokumentech jsou pak také uváděna v této metodice.¹⁸

¹⁷ TULEJA, P., MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P. *Základy makroekonomie*. 2006, s. 191-192.

¹⁸ ODDĚLENÍ 3701- VEŘEJNÉ FINANCE. *Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001* [online]. 2013.

1.9.2 Metodika ESA 95

European System of Integrated Economic Accounts - ESA na rozdíl od GFS 1986 pracuje s podvojným účetnictvím, které má na starost mimo jiné i dozor nad pohledávkami a závazky. Tuto metodiku používá Evropský statistický úřad hlavně kvůli výpočtům Maastrichtských kritérií. Eurostat (statistický úřad EU) se stará, aby data byla co nejaktuálnější, takže je ESA 1986 neustále obnovována. Tuto metodiku Eurostatu musí dodržovat všechny členské státy EU. Dozor nad dodržováním nese v každé zemi statistický úřad, v České republice je to tedy Český statistický úřad. Ten pak musí předkládat Evropskému statistickému úřadu aktuální údaje dvakrát ročně (1.dubna a 1.října). Jedná se prvotně o fiskální notifikaci vládního deficitu a dluhu. Data nejsou využita okamžitě, ale jedná se spíše o predikce do budoucích let v dlouhodobějším výhledu.¹⁹

Dnes už existuje vyspělejší forma metodiky ESA 1986, a to ESA 2001. Tento způsob vykazování rozpočtového deficitu a dluhu byl vytvořen MMF a začal fungovat v Evropské unii již v roce 2002. Rozdíl oproti jeho zastaralejší verzi je hlavně v náročnosti na data, ze kterých jsou poté sestavovány výstupní údaje. Kvůli tomu ESA 2001 představuje predikce na velmi dlouhodobý časový údaj, ale právě kvůli tomu se začal mezi členskými zeměmi používat.¹⁹

1.10 Situace v České republice

Pro Českou republiku a hlavně pro její ekonomiku je velmi důležité, jak si stojí mezi ostatními členy Evropské unie, jak dodržuje doporučená opatření v případě zvýšení schodku státního dluhu a jak velký procentuální poměr na HDP si drží dluh ČR mezi ostatními členy. Nutno konstatovat, že Česká republika jde zlatou střední cestou, a proto ani neobdržela žádné sankce od Rady EU.

¹⁹ ODDĚLENÍ 3701- VEŘEJNÉ FINANCE. *Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001* [online]. 2013.

1.10.1 Vývoj státního dluhu v posledních letech

Většinou se uvádějí propočty státního dluhu od roku 1993, jelikož v tomto roce vznikla samostatná Česká republika. V tomto roce byla velikost státního dluhu přibližně 164 miliard Kč. V přepočtu na podíl HDP byla tato velikost přibližně 17% HDP, což se může zdát vzhledem k velikosti dnešního dluhu neuvěřitelně malé číslo, ale jsou země, kterým tato čísla narůstají do mnohem větších hodnot. Ke konci roku 1993 činil státní dluh 158,8 mld. Kč. V období od roku 1993 až do roku 1996 se dluh České republiky držel na přibližně stejné hladině.²⁰

Ve vývoji HDP to bylo ovšem jinak. Hladina hrubého domácího produktu rostla, díky tomu se tedy snižoval podíl státního dluhu na velikosti HDP. Státní dluh v tomto období nevzrůstal také kvůli vzniku tzv. skrytého dluhu. Tímto pojmem se nazývá zadlužení ekonomiky, které není zaneseno ve státním rozpočtu, a proto se nemůže započítávat do celkového státního dluhu. Vznik tohoto skrytého zadlužování mají na svědomí tzv. transformační instituce, kterými v této době byly Konsolidační banka, Česká finanční a Česká inkasní banka. Od roku 1997 nekontrolovatelně rostl státní dluh a s ním související hladina HDP. Další výrazný zvrát nastal v roce 2003, každý rok pak stoupal státní dluh o zhruba 100 mld. Kč.²⁰

Situace za poslední dva roky ve vývoji salda státního rozpočtu je zachycena v následující tabulce.

Tabulka 2: Pokladní plnění za leden-prosinec 2015 (v mld. Kč)

	2014		2015							
	Skutečnost leden-prosinec	% plnění	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Skutečnost leden-prosinec	% plnění	rozdíl Sk.-RpZ	rozdíl Sk.-SR	index 2015/2014	rozdíl 2015 - 2014
Ukazatel	1	2	3	4	5	6=5/4	7=5-4	8=5-3	9=5/1	10=5-1
PŘÍJMY CELKEM	1 133,83	100,5	1 118,46	1 212,90	1 234,52	101,80	21,60	116,10	108,90	100,69
VÝDAJE CELKEM	1 211,61	97,7	1 218,46	1 312,90	1 297,32	98,80	-15,60	78,90	107,10	85,71
SALDO	-77,78	69,4	-100	-100	-62,8	62,8	37,2	37,2	80,7	14,98

Zdroj: ŽUROVEC, M. *Schodek státního rozpočtu za rok 2015 je o 37 mld. nižší než plánovaný* [online]. 2015. – Vlastní zpracování

²⁰ Dvořák, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 2008, s. 97-98.

1.10.2 ČR a rozpočty EU

Jelikož je Česká republika od roku 2004 členem Evropské unie, plynou z toho i jistá pozitiva pro státní rozpočet. EU poskytuje svým členům dotace, uskutečňuje projekty, které by jinak nikdy uskutečněné nebyly. To vše pro ekonomiku představuje čistý příjem. Stát dostává touto formou více peněz, než do Evropské unie odvádí, a stává se tzv. čistým příjemcem těchto financí.²¹

V letech 2004-2014 tvořily tyto příjmy (příjmy ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti) přes 60% všech příjmů české ekonomiky. Dále z EU přichází prostředky na Společnou zemědělskou politiku, které dosahovaly téměř 30% ze všech příjmů ČR. Tato data lze převést na podíl HDP, kdy v roce 2014 tvořily tyto příjmy 2,8% (celkové příjmy), a 1,8% (čisté příjmy). Do konce roku 2014 získala Česká republika z fondu EU o 410 mld. Kč více, než do něj sama investovala.²¹

1.10.3 HDP České republiky

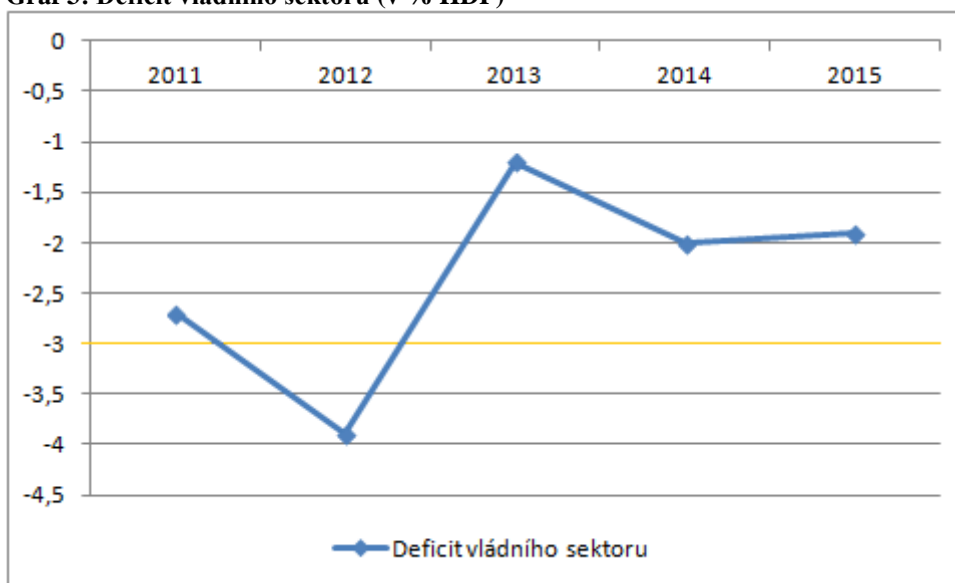
Hrubý domácí produkt je makroekonomický ukazatel, ze kterého vyplývá celkový objem finální produkce, který byl vytvořen výrobními faktory dané ekonomiky za určité období (většinou se uvádí období dlouhé 1 rok) na území daného státu.

Pomocí tohoto ukazatele se také mimo jiné zjišťuje, jak „zdravá“ je fiskální politika státu. Tuto fiskální politiku sleduje Evropská unie, která vytvořila důležitá kritéria (Maastrichtská kritéria), která musí být jejími členy přísně dodržována. K jednotlivým kritériím jsou stanoveny přesné hodnoty, které musí ekonomiky jednotlivých zemí dodržovat. Stav fiskální politiky se určuje pomocí čtyř ukazatelů: poměr salda k HDP, poměr dluhu k HDP, strukturální saldo a růst výdajů.²¹

Evropská unie určila přesnou hodnotu poměru salda k HDP, kterou tento poměr nesmí přesáhnout: 3% HDP. Tato hodnota není cílem, který by ekonomika měla dosáhnout, je to hraniční limit. Po jeho překročení EU okamžitě zasáhne.²¹

²¹ ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. 2014. s. 20.

Graf 3: Deficit vládního sektoru (v % HDP)

Zdroj: Rok 2011-2014 ČSU, rok 2015 MF ČR.

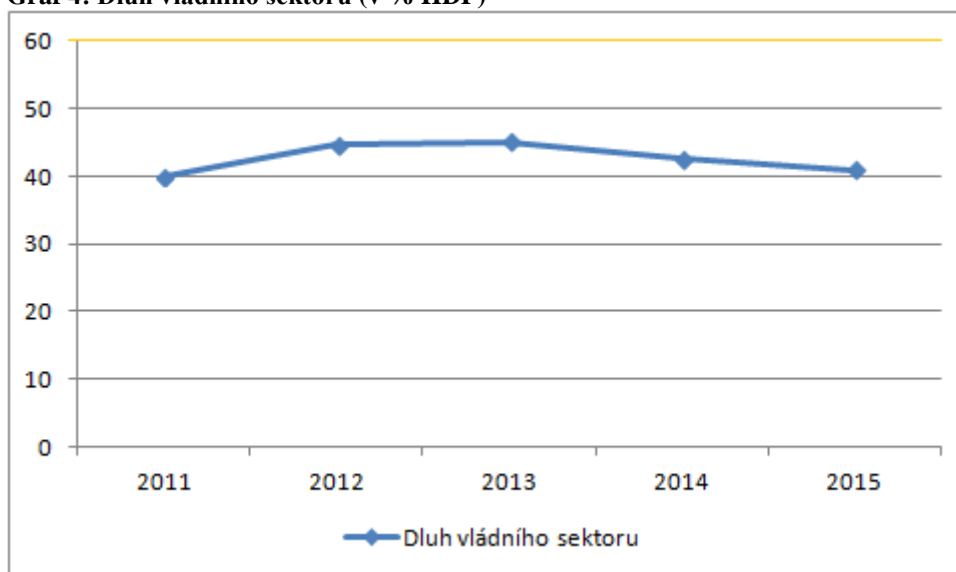
Evropská unie sleduje dlouhodobě schodky vládních sektorů. Od roku 2009 až do roku 2012 Česká republika kritérium 3% překračovala. V roce 2013, jak je vidět z grafu, ale dosáhla hodnoty 1,3% HDP, čímž ujistila Radu EU o použití svých opatřeních při nadměrném schodku.²²

Co se týče poměru dluhu k HDP, vládní dluh nesmí překročit hranici 60% HDP. Dluh může tuto hranici přesáhnout v případě zvyšování úroků, nebo postupným refinancováním, kdy se vláda dostává do spirály. Jakmile tuto hodnotu překročí, musí se snažit vrátit opět na tuto hodnotu.²²

Z následujícího grafu je vidět, že Česká republika nedosahuje ke kritické hranici 60% HDP. Jsou zde uvedena nejaktuálnější data za posledních pět let.

²² ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. 2014. s. 22-23.

Graf 4: Dluh vládního sektoru (v % HDP)

Zdroj: ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce* Informační příručka Ministerstva financí ČR [online]. 2014.s. 25. – Vlastní zpracování

V roce 2013 zaznamenala ekonomika ČR svůj dosavadní nejvyšší vládní dluh v hodnotě 45,7% HDP. Kvůli postupnému zvyšování vládního dluhu ČR dostala doporučení od Evropské komise a to v podobě strukturálního deficitu ve výši 1% HDP.²³

Strukturální saldo je na rozdíl od celkového salda oproštěno od hospodářského cyklu a od jednorázových operací. Tento ukazatel se snaží o naprosto důvěryhodný pohled na aktuální fiskální politiku státu, a proto se snaží očistit od různých vlivů, které vláda nedokáže ovlivnit ani kontrolovat. To vše pak umožňuje vládě regulaci ekonomiky, kdy ji může přizpůsobit době krize a naopak i době blahobytu.²³

Deficit vládního sektoru se v období 1996 až do 2014 pohybuje pouze v záporných hodnotách. Každoročně Ministerstvo financí předkládá Evropské komisi svůj plán, tzv. Konvergenční program, jak bude postupovat v následujícím roce, jakým směrem se bude ubírat hospodářská politika státu, jaké budou její priority a jak bude fungovat fiskální politika, aby byla v souladu s pravidly EU.²³

Ukazatel růst výdajů se snaží udržovat nejvyšší udržitelný výkon ekonomiky, který říká, že vládní výdaje nesmí růst rychleji než potencionální produkt. Hovoří se zde o střednědobém horizontu. Jestliže tato situace nastane a reálné výdaje vlády budou růst rychleji, pak musí ekonomika okamžitě zareagovat a tento nárůst musí být vykompenzován trvalým zvýšením daní.²³

²³ ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce* Informační příručka Ministerstva financí ČR [online]. 2014.

1.10.4 Opatření v roce 2015

V současnosti patří Česká republika ke státům s nižším státním dluhem. V současnosti činí velikost státního dluhu přes 1 857 miliard Kč. Vláda se snaží hlavně o snížení výdajů, které se v roce 2015 má velmi výrazně dotknout hlavně státních úřadů. Absolutně nejvíce se snaží česká ekonomika o snížení výdajů na státní dluh, které by měl být až o 7,5 miliardy Kč nižší. Naopak stoupnou výdaje Ministerstvu práce a sociálních věcí.²⁴

Poslanecká sněmovna schválila dne 10. prosince 2014 rozpočet pro rok 2015. Celkové příjmy jsou naplánovány na částku 1 118,5 mld. Kč, výdaje pak na částku 1 218,5 mld. Kč. V roce 2015 se pak počítá se saldem o velikosti 100 mld. Kč. Pokud se vládě tuto prognózu podaří realizovat, bude to znamenat pokles o celých 12 mld. Kč oproti předešlému roku 2014. Mezi nejdůležitější body tohoto rozpočtu patří dodržování Maastrichtských ekonomických kritérií a vytvoření účinnějších řídicích a kontrolních systémů hospodaření.²⁵

V únoru roku 2015 vykazoval státní rozpočet přebytek ve výši 50,1 mld. Kč, na konci května již vláda hospodařila se schodkem 9,5 mld. Kč, což je podle Ministerstva financí ČR druhý nejlepší výsledek od roku 2006. Tento výsledek je o více než 14 mld. Kč lepší ve srovnání s květnem minulého roku. Příjmy stouply o 6,54 mld. Kč, výdaje o 19,14 mld. Kč.²⁵

Tabulka 3: Pokladní plnění za leden-květen 2015 (v mld. Kč)

Ukazatel	2014		2015					
	Skutečnost leden-květen	% plnění	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Skutečnost leden-květen	% plnění	index 2015/2014	rozdíl 2015-2014
	1	2	3	4	5	6=5/4	7=5/1	8=5-1
PŘÍJMY CELKEM	476,27	43,2	1 118,46	1 137,89	482,81	42,40	101,40	6,54
VÝDAJE CELKEM	485,79	40	1 218,46	1 237,89	504,94	40,80	103,90	19,14
SALDO	-9,52	8,5	-100	-100	-22,13	22,1	232,4	-12,61

Zdroj: LEŽATKA, R. *Pokladní plnění plnění státního rozpočtu za leden až květen 2015* [online]. 2015. – Vlastní zpracování

²⁴ ŽÁKOVÁ, P. *Státní rozpočet 2014 v kostce Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. 2014.

²⁵ LEŽATKA, R. *Pokladní plnění plnění státního rozpočtu za leden až květen 2015* [online]. 2015.

Zatímco většina zemí, hlavně v rámci OECD, řešila také státní dluh snížením státních zaměstnanců, v České republice zůstává ve státním sektoru stabilní počet pracovníků. Takto může stát ušetřit ohromné množství finančních prostředků, které lze použít právě na umořování státního dluhu.²⁶

Ministerstvo financí uveřejnilo dne 17.12.2014 Strategii financování a řízení státního dluhu na rok 2015. Předpokladem je stabilizovaný vývoj státního dluhu s ohledem k jeho vývoji v uplynulých letech a jeho pokles na HDP. Ratingové agentury potvrzují, že Česká republika patří ke spolehlivým emitentům, má tak nejlepší hodnocení mezi zeměmi střední a západní Evropy. V rámci eurozóny se Česká republika pohybuje nad průměrem ze všech zemí.²⁷

Ministerstvo představilo novější formu financování státního dluhu, která by měla být kompaktnější. Vykazuje veškeré důležité náležitosti, jako jsou způsoby financování, nastavené limity, cíle a ostatní údaje pro financování státního dluhu v prvním pololetí roku 2015.²⁷

Veškerá strategie pro rok 2015 a střednědobý výhled do roku 2017 jsou obsaženy ve zmíněném dokumentu Strategie financování a řízení státního dluhu na rok 2015. Tato strategie je v souladu se státním rozpočtem, fiskálním výhledem a makroekonomickou predikcí. Mezi její základní body patří:²⁷

- jmenovitá hodnota SPP na úrovni 100 mld. Kč,
- zapůjčování facilit pro poskytování zápůjček korunových SDD,
- hrubá emise SDD na domácím i zahraničním trhu v hodnotě 130-180 mld. Kč,
- emisní činnost se bude týkat zvláště segmentu zbytkové doby splatnosti 10-15 let,
- vydání tří nových benchmarkových emisí SDD (fixně úročené emise, splatnost 2023, 2026 nebo 2027 a 2030), pokud dojde k neobvyklým výnosům, tyto emise nebudou vydány,
- přímý prodej státních dluhopisů přímo občanům,
- absence úvěrů od finančních institucí,
- limitní hranici 20% krátkodobého státního dluhu z celkového státního dluhu,
- limitní hranici 70% střednědobého státního dluhu z celkového státního dluhu,

²⁶ OECD. *Czech Republic: Government at a Glance 2015 - Country Fact Sheet* [online]. 2015.

²⁷ ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Strategie financování a řízení státního dluhu České republiky na rok 2015* [online]. 2014, s. 19.

- průměrná doba do splatnosti státního dluhu 5-6 let,
- čisté úrokové výdaje na obsluhu státního dluhu na 95 % kvantilu ukazatele CaR (Cost at Risk, simulace budoucích očekávaných a maximálních úrokových výdajů při daném stupni rizika).²⁸

1.10.5 Zákon o rozpočtové kázní

Zákon činí vládu odpovědnou při sestavování vládního rozpočtu a při plánování budoucích deficitů a schodků státního dluhu. Tento zákon navrhuje i sankce při jeho porušení. Sankce se ale neopírají o zvýšení schodku státního dluhu, nýbrž o porušení plánovaného rozpočtu. To by ve svém důsledku mělo omezit vznik státního dluhu.²⁹

První návrh takového zákona se objevil již v roce 2002. Předložili ho poslanci Václav Klaus, Martin Kocourek a Vlastimil Tlustý. Skládal se z devíti hlav, kde každá detailně popisovala právní úpravu tohoto zákona. Tento zákon nesl název Ústavní zákon o rozpočtové kázní České republiky. V preambuli zákona byla mimo jiné zmíněna odpovědnost vůči následujícím generacím, zbytečné plýtvání zdrojů a nutnost dodržování určitých limit a pravidel, které jsou potřebné k tomu, aby hospodářská politika byla funkční.²⁹

Mezi základní body tohoto zákona patří:

- zásady rozpočtové kázně (vyrovnaný výsledek veřejných rozpočtů),
- rozpočtová strategie vlády: předpokládané příjmy a výdaje předkládané Poslanecké sněmovně,
- rozpočtové režimy a schvalování návrhu zákona o státním rozpočtu: normální, zvýšené pozornosti a mimořádné situace,
- vyvození odpovědnosti.³⁰

²⁸ ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Strategie financování a řízení státního dluhu České republiky na rok 2015* [online]. 2014, s. 19.

²⁹ KLAUS, V., KOCOUREK, M., TLUSTÝ, V. *Návrh ústavního zákona o rozpočtové kázní České republiky* [online]. 2002.

³⁰ HLINKOVÁ, I. *Řízení státního dluhu*. 2011/2012, s. 35-37.

Dnes poslanci sestavují státní rozpočet opírajíce o údaje z minulých let. Jelikož při nedodržení tohoto rozpočtu pro ně nevyplývají žádná rizika, žádné sankce, můžou si státní rozpočet sestavit téměř jakkoliv a navíc ho ani nemusí dodržet. Právě proto byly předkládány různé formy tohoto zákona a dodnes žádný z nich nevstoupil v platnost. Objevilo se však mnoho pozměněných verzí návrhu tohoto zákona, ale žádný ještě neprošel ani přes hlasování poslanecké sněmovny (o Ústavním zákonu o rozpočtové kázní České republiky hlasovalo v roce 2002 pouhých 49 poslanců Poslanecké sněmovny). Ostatně vláda by byla proti sobě, mimo jiné jedna ze sankcí totiž říká, že pokud vláda nedodrží plánovaný schodek státního rozpočtu, pak může být Poslaneckou sněmovnou zbavena důvěry.³¹

Jedinou stranou, která se touto problematikou zabývá, je strana ODS. Souhlasí se vznikem zákona jako regulací při vzniku státního rozpočtu a se svou vizí počítá v roce 2020. Všechny své návrhy sepsala do dokumentu Vize 2020. Mimo jiné se ODS opírá o „*princip, že saldo veřejných rozpočtů k HDP může být maximálně o 3% nižší než průměrný růst HDP (za posuzovaný rok a rok předchozí.)*“³². Dodržování tohoto limitu má být zajištěno sankčními a motivačními prostředky. Mezi základní nástroje, pomocí nichž chce strana dosáhnout svého cíle, patří dlouhodobá fiskální vize a zákon o vyrovnávání sald státních rozpočtů do roku 2017.³²

V roce 2012 byl v jednání další zákon o rozpočtové kázní a odpovědnosti, který měl vejít v platnost v červnu roku 2013, ale ani ten se nesetkal s úspěchem. Problémem při vypracování tohoto zákona jsou samozřejmě sankce, které jsou v mnoha případech příliš „měkké“.³¹

1.10.6 Ratingové hodnocení

Slovo rating znamená v českém jazyce ocenění, tj. kvalitu české ekonomiky v souvislosti se splácením úvěrů. Čím větší rating má ČR, tím působí důvěryhodněji a perspektivněji v evropské sféře a hlavně v EU, kde hraje stát roli dlužníka. Tato pozice také souvisí s tím, jak rychle a v jaké míře je stát schopen splatit své závazky, všechny úroky vyplývající z úvěrů a ve svém důsledku i jmenovitou hodnotu dlužné částky.³³

³¹ HLINKOVÁ, I. *Řízení státního dluhu*. 2011/2012, s. 35-37.

³² Vize 2020 [online]. 2010.

³³ ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Rating* [online]. 2014.

Ratingové hodnocení každého státu má svůj důležitý význam, není to pouze slovní hodnocení poukazující na jeho kvalitu. Druhy ocenění, které mohou být státu přiřazeny, jsou: AAA (nejlepší), AA, A, BBB, BB, B, CCC, CC, C a nakonec SD, které vyjadřuje selhání.³⁴

Jakmile nemá stát nejlepší hodnocení, musí platit tzv. kreditní přírážku ve chvíli, kdy se vydávají nové emise. Čím horší rating stát má, tím větší přírážku musí věřitelům zaplatit. Každým rokem se tato kreditní přírážka mění, ale změna není nijak razantní.³⁴

Ratingové hodnocení udělují státu ratingové agentury. Mezi nejznámější patří například Moody's. Tato společnost byla založena v roce 1914 a od roku 1919 již plní svou funkci jako ratingová agentura. Drží si 40% tržní podíl na poli ostatních ratingových agentur. V roce 1941 byla založena Standard&Poor's a drží si svůj podíl na stejné hladině jako Moody's, a to na 40%. Společnost Fitch Ratings se drží na pouhých 16% tržního podílu.³⁵

Následující tabulka uvádí ratingové ohodnocení České republiky pěti ratingovými agenturami z roku 2014. Toto ocenění se týká dlouhodobých závazků v místní měně.

Tabulka 4: Ratingové hodnocení České republiky (dlouhodobé závazky v místní měně)

Ratingová agentura	Ocenění (Rating)	Výhled
Moody's	A1	Stabilní
Standard&Poor's	AA	Stabilní
Fitch Ratings	AA-	Stabilní
JCR	A+	Stabilní
R&I	AA-	Stabilní

Zdroj: ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Rating* [online]. 2014. – Vlastní šetření

V tabulce č.5 je zobrazeno ratingové hodnocení České republiky z roku 2014 z hlediska dlouhodobých závazků v zahraničních měnách.

³⁴ ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Rating* [online]. 2014.

³⁵ Dvořák, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 2008, s. 343.

Tabulka 5: Ratingové hodnocení České republiky (dlouhodobé závazky v zahraničních měnách)

Ratingová agentura	Ocenění (Rating)	Výhled
Moody's	A1	Stabilní
Standard&Poor's	AA-	Stabilní
Fitch Ratings	A+	Stabilní
JCR	A	Stabilní
R&I	A+	Stabilní

Zdroj: ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Rating* [online]. 2014. – Vlastní šetření

V současnosti je postavení České republiky velmi dobré, jak potvrzuje i ratingová hodnocení ze dne 16.května 2014, kdy agentura Fitch ocenila českou ekonomiku stabilním ratingem. Česká fiskální politika je už v dlouhodobějším horizontu vnímána jako velmi kredibilní. Dalším podkladem pro toto tvrzení jsou i výnosy desetiletých státních dluhopisů, kde se ČR pohybuje mezi prvními 25% všech členských států Evropské unie.³⁶

I když český finanční, poměrně konzervativní trh zůstává nadále zdravý, česká ekonomika je stále malá, takže se vláda snaží o stále větší otevřenost k mezinárodnímu obchodu. Stále však zůstává citlivá na změny v ekonomickém výkonu, je pro ni tedy velmi důležité udržet si svou stabilní pozici jak potvrzuje ratingové hodnocení.³⁷

³⁶ FISKÁLNÍ VÝHLED ČR – KVĚTEN 2014. *Odbor 37 – Finanční politika* [online]. 2014.

³⁷ Czech Republic: Best Countries for Business. *Forbes* [online]. 2015.

Vlastní práce

Je rozdělena do dvou částí. V první bude prováděno zkoumání mezi jednotlivými vybranými státy Evropské unie se zaměřením nejen na výši státních dluhů zemí, ale pozornost bude věnována také politice země v souvislosti se splácením státního dluhu. Vše bude porovnáváno s Českou republikou.

Země byly vybrány na základě podobné rozlohy s Českou republikou (Irsko, Rakousko, Portugalsko), podobné výše státního dluhu (Litva), polohy (Slovensko), podle podobné velikosti HDP (Slovinsko, Kypr), nebo také podle aktuální diskutability některých států v souvislosti s jejich neschopností splácet své závazky (Řecko). Jsou zde předestřeny následky, které jejich platební neschopnost může způsobit.

V druhé části, dotazníkovém šetření, jsou rozkrývány hlavně názory našich občanů v souvislosti se zadlužeností České republiky. Jsou zde mapovány korelace v rámci stáří jednotlivých občanů, korelace s jejich dosaženým vzděláním v závislosti na znalostech oblasti dluhového managementu.

1.11 Vlastní šetření

V této části bude pozornost zaměřena na vybrané státy Evropské unie a postupně budou představovány jednotlivé aspekty jejich dluhového managementu v korelaci s Českou republikou. Vybranými státy jsou: Kypr, Slovinsko, Slovensko, Německo, Litva, Irsko, Rakousko, Portugalsko.

Vývoj zadluženosti jednotlivých států v čase lze sledovat z dvou různých pohledů. Prvním je vývoj veřejného zadlužení a to v jeho absolutním vyjádření, druhým pohledem je pak vývoj podílu veřejného dluhu na HDP. Pokud je vývoj dluhu sledován absolutním objemem veřejného dluhu, pak lze konstatovat, že u všech států velmi rychle roste. Oblíbenější a dnes častěji používanou formou je proto podíl veřejného dluhu k HDP. Důvod je velmi jednoduchý. V časovém horizontu totiž neroste jen zmíněný veřejný dluh, ale zároveň také výkon ekonomiky, který zachycuje právě objem HDP.³⁸

³⁸ Dvořák, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 2008, s. 343.

1.11.1 Srovnání podle podobné velikosti HDP

V roce 2015 byla Česká republika sedmou nejméně zadluženou zemí v Evropské unii. Podle údajů z Eurostatu již v prvním čtvrtletí nabýval vládní dluh 42,4 % HDP, což je o 2% méně než v předchozím období. Tento pokles zaznamenalo dalších 12 zemí EU, mimo jiné také sousední Německo.

Česká republika řeší svůj dluh velmi efektivně, důkazem je snížení velikosti státního dluhu v roce 2015 na velikost 37,2%. A tak se ČR dále drží ve skupině nejméně zadlužených zemí Evropské unie. Tento pokles je již druhý v řadě, v roce 2014 zaznamenal státní dluh dokonce ještě větší snížení než v roce 2015.³⁹

Důvodem zdárného snižování státního dluhu bylo v roce 2015 zejména využití příznivé situace na finančních trzích. Bylo dosaženo rapidně nízkých výnosů státních dluhopisů, což zapříčinilo svými zápornými čísly zvýšení státního dluhu. Proto nebylo snížení dluhu v roce 2015 tak markantní jako v předešlém roce 2014. Dále byly podstupovány kroky k dalšímu umořování dluhu ve formě efektivního řízení státního dluhu a také likvidity státní pokladny. Reprezentativnost a dobré vnímání české ekonomiky se v roce 2015 projevilo na velmi příznivém ratingovém ohodnocení od všech hlavních agentur.³⁹

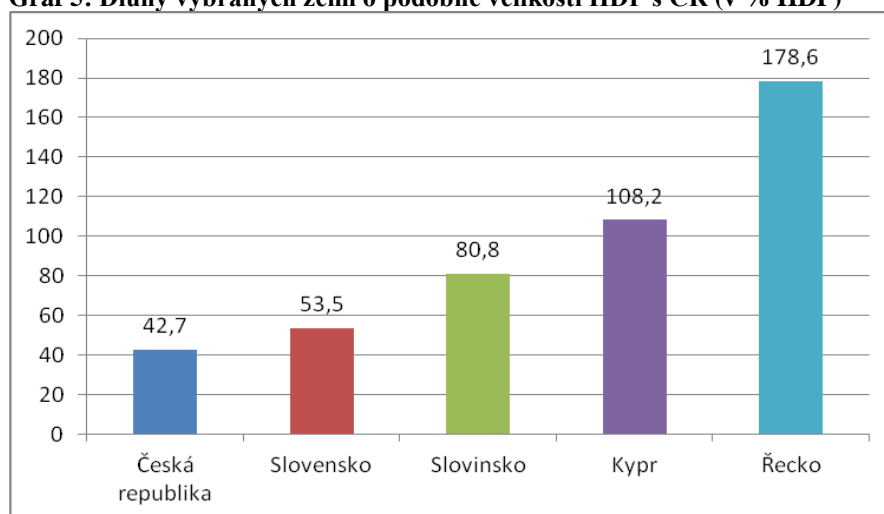
Pro rok 2016 byl schválen státní rozpočet v prosinci 2015, byly naplánovány příjmy státního rozpočtu na 1 181 mld. Kč, výdaje pak na částku 1 251 mld. Kč. Podle vlády by mělo být saldo v roce 2016 o velikosti 70 mld. Kč (což by znamenalo pokles o 30 mld. Kč). Aby vláda splnila své vytyčené ekonomické a politické cíle, byly zformulovány pro rok 2016 důležité body, které se bude vláda snažit dodržet (např. zefektivnění činnosti státní správy, zkvalitnění služeb v oblasti školství, zdravotnictví, zefektivnění vzdělávání, zlepšení efektivity výběru daní).⁴⁰

Pokud se Česká republika zařadí do řady států s podobnou velikostí HDP, lze sledovat její pozici mezi nejméně zadluženými státy Evropské unie. Vybrané státy s podobným HDP a velikost jejich dluhů (v % HDP) je zanesena do následujícího grafu.

³⁹ ŽUROVEC, M. *Státní dluh v poměru k HDP v roce 2015 opět poklesl* [online]. 2016.

⁴⁰ ODDĚLENÍ 1002 – VNĚJŠÍ VZTAHY A KOMUNIKACE. *Poslanecká sněmovna schválila státní rozpočet na rok 2016* [online]. 2015.

Graf 5: Dluhy vybraných zemí o podobné velikosti HDP s ČR (v % HDP)

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Stát, se kterým dnes má Česká republika společné pouze hranice (od 31.prosince 1992), je Slovensko. Celkem 74 let se tyto dvě země vyvíjely společně, a tak je velmi zajímavé zkoumat, jak každá dnes už sama řeší své problémy.

Fiskální politika těchto zemí je dnes odlišná hlavně z důvodu nekontrolovatelného růstu státního dluhu Slovenské republiky po separaci. Dluh SR rostl výrazně až do roku 2000, kdy se nacházel na úrovni 49,6% HDP (ČR 17%). V tu chvíli začala politika Slovenska zavádět přísnější opatření a učinila takové kroky, aby dluh co nejrychleji snížila. Povedlo se jí to natolik, že v roce 2008 měly dluhy České i Slovenské republiky téměř stejnou hodnotu – ČR 28,7% HDP a SR 28,2% HDP. Poté zasáhla obě země finanční krize. I když bylo prioritou těchto států snižovat státní dluh, dluhy se vyšplhaly téměř na dvojnásobné hodnoty. V roce 2014 mělo Slovensko státní dluh o hodnotě 53,5% HDP, Česko 42,7% HDP. ⁴¹

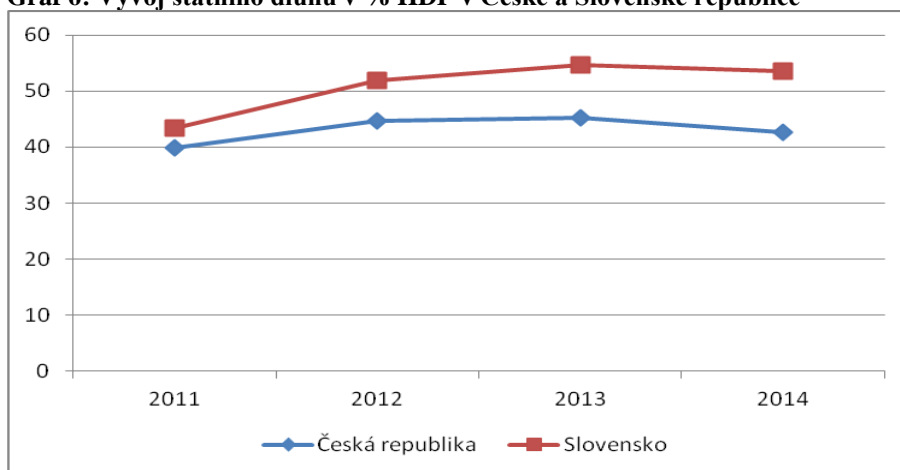
Slovensko bylo nuceno aplikovat mechanismy ukotvené v zákoně o rozpočtové odpovědnosti, což znamenalo škrtnat na výdajové straně státu. Jednalo se například o zmrazení 3% výdajů státního rozpočtu (8,2 mld. Kč). Opatření se dotýká i samospráv a premiér je omezen z čerpání rezerv státu. Pokud by se zadlužení nepodařilo snižovat, byly by nutné výrazné škrty ve výdajích státu a zvyšování daní. ⁴²

⁴¹ EUROSTAT

⁴² REDAKCE, PATRIA ONLINE. *Vládní dluh v EU loni dále vzrostl. Slovensko bude muset šetřit* [online]. 2014.

Meziroční růst HDP byl v roce 2014 na Slovensku 2,4% (ve stálých cenách), což vypovídá o rychlejší dynamice vývoje. Ve stejném roce se pohyboval schodek státního rozpočtu na úrovni 2,9 mld. EUR, což je ve srovnání s plánovaným rozpočtem velmi příznivé číslo (bylo ušetřeno 1,9 mld. EUR). Vývoj jak ČR, tak i SR v oblasti jejich zadluženosti je zanesen do následujícího grafu. Je vidět velmi podobný vývoj, avšak v souvislosti se zmenšováním státního dluhu si Česko vede za poslední čtyři roky lépe.⁴³

Graf 6: Vývoj státního dluhu v % HDP v České a Slovenské republice

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Také Slovinsko bylo negativně ovlivněno finanční krizí. Bylo poznamenáno natolik, že dodnes vláda hledá správnou cestu, jak se od krize oprostít. Ještě v roce 2013 byl na ekonomice znát velký propad. V roce 2014 už byla prosazována revitalizační opatření ve formě stabilizace veřejných financí, privatizace a dokončení kapitalizace bankovního sektoru. V tomto roce zaznamenalo Slovinsko nejmarkantnější nárůst HDP od začátku krize. Státní dluh v podílu k HDP v roce 2014 byl 80,8%, což je téměř dvojnásobná hodnota oproti ČR (42,7% HDP). Mezi další důležité kroky k nastolení rovnováhy a finančního zdraví státu patří podle slovinské vlády restrukturalizace zdravotního, penzijního, sociálního systému a trhu práce, boj proti korupci, podpora přímých zahraničních investic a odstranění přemrštěné administrativní zátěže v rámci podnikání.⁴⁴

⁴³ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

⁴⁴ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

Tabulka 6: Vývoj státního rozpočtu Slovinska (v mld. EUR)

	2010	2011	2012	2013	2014
Příjmy	7 549	7 833	7 867	7 779	8 459
Výdaje	9 435	9 362	8 993	9 314	9 654
Saldo	-1 886	-1 529	-1 106	-1 535	-1 195

Zdroj: MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015 [cit. 2016-29-02]. – Vlastní zpracování

Jak lze vyčíst z tabulky, postupně se vládě daří saldo státního rozpočtu snižovat. V roce 2014 se podařilo ho snížit o 340 mld. EUR. Pro rok 2015 bylo hlavním cílem snížit deficit státního rozpočtu pod 3% HDP. Aby slovinská vláda dále podporovala snižování státního dluhu a jeho deficitu, rozhodla se zaměřit hlavně na daňový systém, aby byl výběr daní na prvním místě efektivní. Daně byly zvyšovány například ve finančních službách nebo v emisích CO₂.⁴⁵

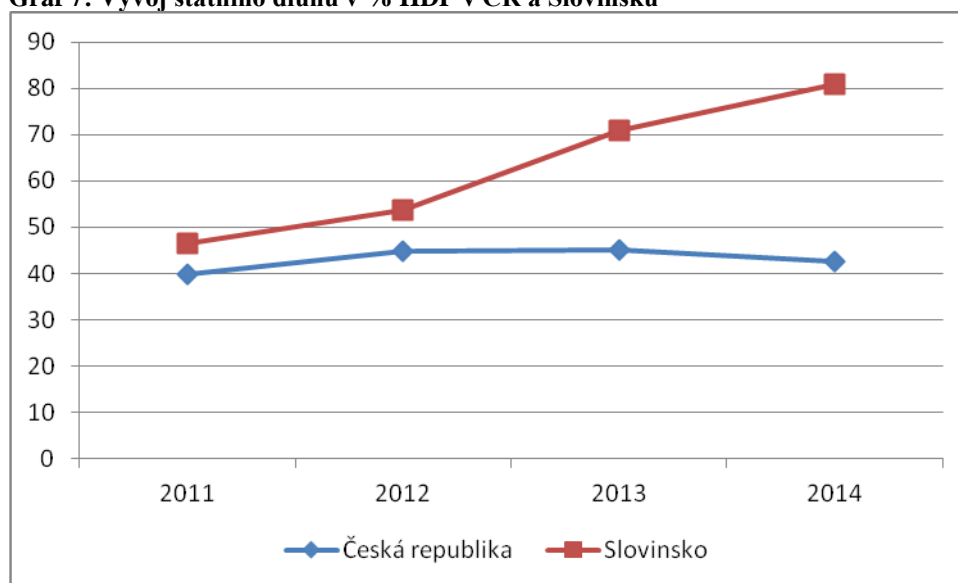
Dle agentury Reuters a organizace OECD je Slovinsko jedinou postkomunistickou zemí, která jako jediná odmítla privatizaci bankovního sektoru. Po sériích chyb v rozhodování je celý bankovní sektor ve zbídačeném stavu. Řešením situace je podle OECD prodání bank do soukromých rukou.⁴⁶

Z následujícího grafu lze vidět, že se Slovinsko na rozdíl od České republiky ze svých problémů ještě nedostalo. Nedaří se jim snižovat státní dluh ani v posledních letech, jak uvádějí údaje z Eurostatu.

⁴⁵ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

⁴⁶ ŠPAČKOVÁ, I. *Slovinsko čelí tvrdé bankovní krizi, varuje OECD. Podcenilo privatizaci* [online]. 2013.

Graf 7: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Slovinsku

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Ekonomika Kypru prošla hlubokou ekonomickou a finanční krizí, se kterou se začala vyrovnávat a postupně se snižuje i tempo propadu HDP (za rok 2014 propad -2,3% HDP). Ekonomika stále není plně funkční a hlavním důvodem je ochromený úvěrový trh. V této zemi byl stejně jako v Řecku vypracován záchranný úvěr a nápravný ekonomický program. Vláda Kypru přijala důležité úsporná opatření, která však s sebou nesou i negativní důsledky např. ve formě snížení veřejných výdajů, snížení agregátní poptávky. I když jsou kroky pro Kypr příliš malé a přináší i negativa, projevuje se zde minimální recese. Podobně jako v Řecku je i zde markantní turistický ruch. Je však zde také vysoká nezaměstnanost (přes 16%). Dalším faktorem, který brání Kypru upadnout do hluboké krize, je poskytování korporátních a bankovních služeb klientům ze zahraničí, kterým vyhovuje tamní výhodná daňová legislativa.⁴⁷

V roce 2014 měl Kypr 108,2% HDP. V roce 2008 přitom činil státní dluh 45,1%.⁴⁸

⁴⁷ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

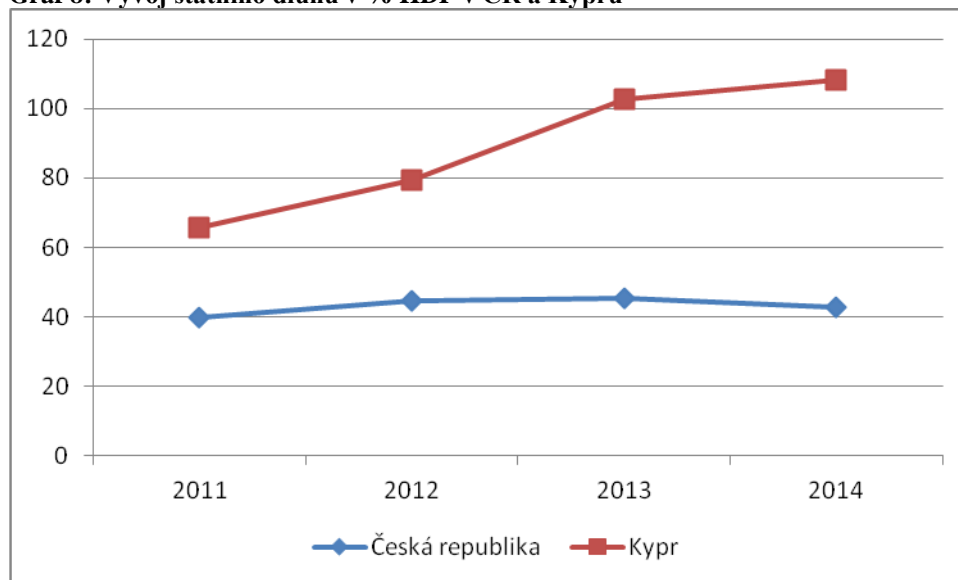
⁴⁸ EUROSTAT

Tabulka 7: Příjmy, výdaje a bilance státního rozpočtu Kypru

	2010	2011	2012	2013	2014
Příjmy celkem (v mil. EUR)	6 461,3	6 586,9	6 592,8	6 451,8	6 661,0
Výdaje a čisté půjčky (v mil. EUR)	7 311,6	7 674,1	7 506,1	7 295,4	6 589,1
Celková bilance (v mil. EUR)	-849,9	-1 087,2	-913,3	-843,6	71,9
Bilance / HDP (v %)	-4,91	-6,05	-5,15	-4,66	0,41

Zdroj: MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015 [cit. 2016-29-02]. – Vlastní zpracování

Jak z tabulky, tak z grafu je vidět, že se Kypr snaží dostat z propasti, do které spadl v roce 2011. Co se týká číselného vyjádření dluhů, tak je zde vidět velmi výrazný rozdíl v porovnání s Českou republikou. Zatímco ČR si drží svůj „zlatý střed“, tak Kypr se řítí stále do vyšších čísel.

Graf 8: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Kypru

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Nejdiskutovanější stát a zároveň člen EU, který má dnes velké ekonomické problémy, je Řecko. Dostalo se vlivem nevyrovnaného rozpočtu do hluboké finanční krize, ze které se ještě dlouhou dobu bude vzpamatovávat. Od roku 2009 se neprojevila na finančním zdraví státu žádná úspěšná opatření vlády.⁴⁹

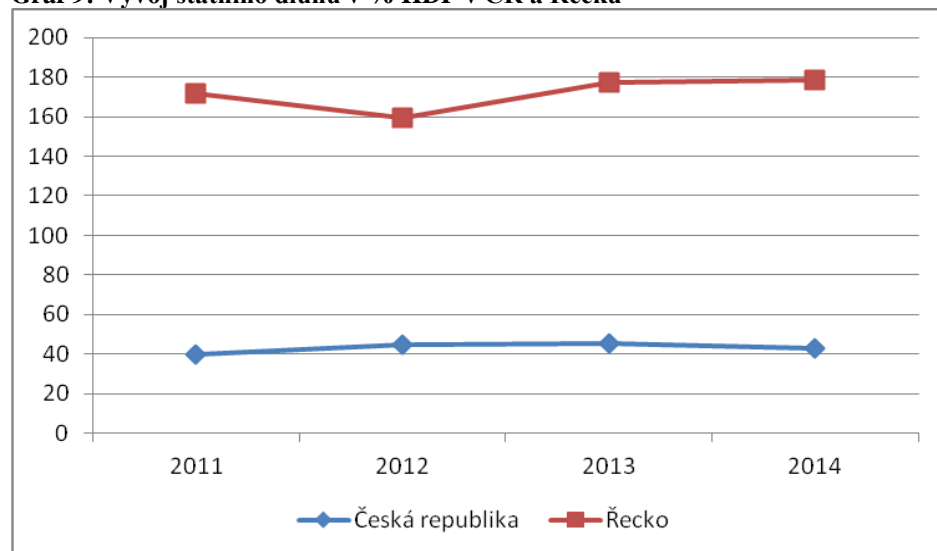
⁴⁹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

V roce 2014 se již vyskytly první signály, které naznačovaly progresivní růst restriktivní výdajové politiky ve výběru daní. Nadále se však Řecko potýká s velkými finančními problémy. Hlavními důvody těchto nepříznivých statistik je nedostatek likvidity, nesnadný přístup k podnikatelskému úvěru nebo nízká hospodářská aktivita, která je omezována zpožděným programem strukturálních reforem. V zemi však i nadále přetrvává vysoký zájem o cestovní ruch a s ním samozřejmě spojený zájem o profese. Otázkou proto zůstává, jak může mít tato země nejvyšší nezaměstnanost v rámci celé Evropské unie (26,5%; 2014).⁵⁰

Politice tohoto státu nenapomohla ani nově sestavená vláda. Veškeré pozitivní výhledy, které indikovaly vývoj této ekonomiky byly rázem ztraceny. Byly zmrazeny i veškeré aktivity v oblasti investic, a jelikož stát čelí enormně vysokému dluhu, musí využívat veškerých prostředků, které by mohly opět podpořit nový hospodářský růst. Nejasný je i budoucí záchranný program pro Řecko, jelikož tím ovlivňuje celou Evropskou unii.⁵⁰

Řecko je nyní nejzadluženějším státem EU, o čemž vypovídá i velikost státního dluhu z roku 2014: 178,6% HDP. Česká republika má více než třikrát menší dluh, lze to i vyčíst z následujícího grafu, který byl zpracován podle dostupných údajů z Eurostatu.⁵⁰

Graf 9: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Řecku

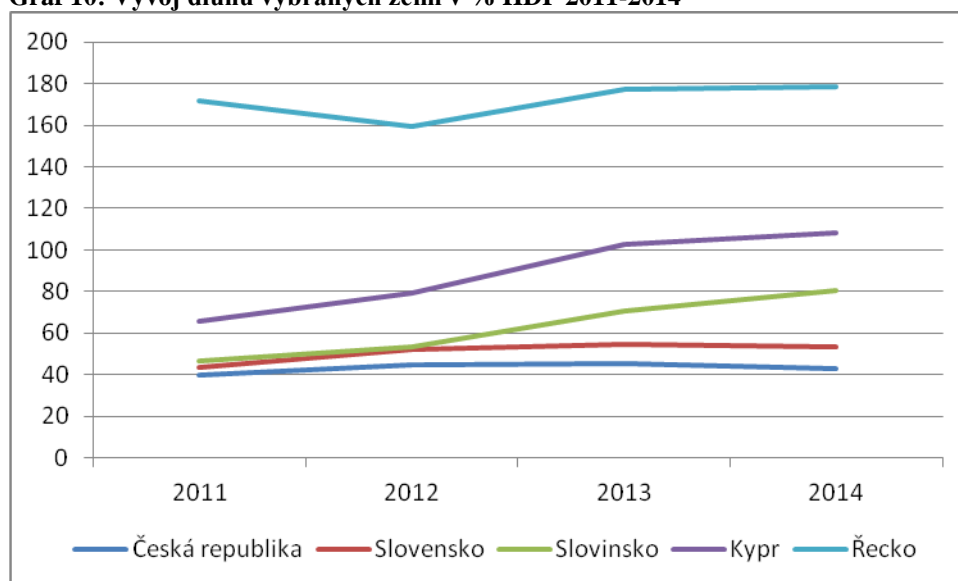

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

⁵⁰ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

Řecko je v současnosti ekonomicky mrtvou zemí, kde MMF se za každou cenu snaží udržet ideu Evropské unie, i když je téměř jasné, že Řecko svůj dluh vůči MMF nemůže splatit. Několik záchranných balíčků se spíše minulo účinkem. Velkou díru v rozpočtu zde tvoří i šedá ekonomika. Řecko má příliš mnoho státních zaměstnanců, kteří mají spousty výhod. Proto je láká pracovat pro stát, kde je jistota peněz. A proto není mnoho podnikatelů, kteří tvoří přidanou hodnotu státního rozpočtu a nestojí stát ani korunu. Podnikání se rozvíjí pouze v oblasti turismu, kde Řekové mají zlatý důl. Nicméně i tento příjem je díky roku 2015 a přílivu migrantů v ohrožení.

Graf 10: Vývoj dluhů vybraných zemí v % HDP 2011-2014

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

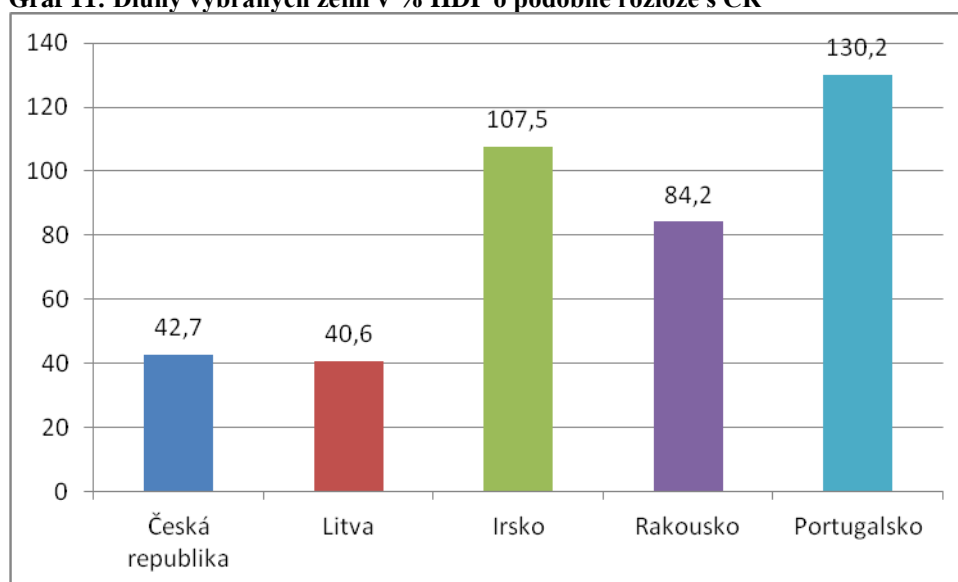
Co se týče států se srovnatelnou velikostí HDP s Českou republikou, pak lze konstatovat, že si vedeme velmi dobře. Máme nejnižší státní dluh, a to i v dlouhodobějším hledisku. V roce 2015 i v roce 2016 se povedlo vládě České republiky státní dluh opět snížit. Nejnovějším údajem z 12.2.2016 je, že státní dluh klesl na úroveň 37,2% HDP, což značí snížení oproti roku 2014 o 1,8 p.b. Momentálně patří ČR k nejvýkonnějším ekonomikám Evropy.⁵¹

⁵¹ ŽUROVEC, M. *Státní dluh v poměru k HDP v roce 2015 opět poklesl* [online]. 2016.

1.11.2 Srovnání podle podobné rozlohy

Ze států, které disponují srovnatelnou velikostí svého území, byli vybráni takoví reprezentanti, aby byl zřejmý různorodý vývoj každého státu. Mezi vybrané státy patří Litva, která svůj dluhový management ovládá stejně dobře jako Česká republika a je na téměř totožné úrovni. Dále Rakousko, které vždy patřilo mezi výkonnější ekonomiky (přesto má dvakrát větší státní dluh). Mezi země, které však nejsou v současnosti schopny dostat svůj dluh pod kontrolu, patří Irsko a Portugalsko. Tyto země se stále potýkají s vysokým zadlužením své ekonomiky a jejich problémy jsou detailněji popsány níže. Pro přehled jsou dluhy jednotlivých zemí Evropské unie v % HDP zaneseny do grafu.

Graf 11: Dluhy vybraných zemí v % HDP o podobné rozloze s ČR

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Litva je jednou z pobaltských zemí, která má o cca. 13,5 tis. km² větší území než Česká republika. Tento průmyslový a zemědělský stát zažívá nyní období pomalého růstu (HDP ve IV. čtvrtletí vzrostl o 0,6% ve srovnání s předchozím III. čtvrtletím roku 2014). Sestavování státního rozpočtu na rok 2015 se odehrálo v době přípravy změn (hlavně jeho výdajová stránka), jelikož se Litva chystala na přijetí eura. Vývoj litevského státního rozpočtu a jeho skladby od roku 2010 do roku 2014 je zachycen v tabulce.⁵²

⁵² MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

Tabulka 8: Státní rozpočet Litvy (v tis. EUR)

	2010	2011	2012	2013	2014
Příjmy	11 707,8	10 272,3	10 777,8	11 162,3	12 433,7
Výdaje	9 709,3	11 974,2	11 880,5	11 924	12 675,7
Saldo	1 998,5	-1 701,9	-1 102,7	-761,7	-242

Zdroj: MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015. – Vlastní zpracování

Z dlouhodobějšího hlediska se povedlo litevské vládě v roce 2010 dospět ke kladnému saldu státního rozpočtu. Od tohoto roku až do roku 2014 se opět pohybovalo saldo v záporných číslech, ale i zde se postupně projevovало dobré hospodaření státu. Postupně se saldo snižuje. Významnou roli v litevském státním dluhu hraje fond sociálního zabezpečení (SODRA). Litva patří k méně zadluženým státům EU, a tak je zajímavé sledovat, že i přes tento fakt má 3.nejnižší daňové zatížení v porovnání s ostatními státy EU (první dva jsou SR a Rumunsko). Svůj dluh tedy nesplácí pomocí zvýšení daní, ale naopak láká investory a podporuje tím obchodní styky, které přináší finance. Litva má podepsanou s 48 zeměmi dohodu, která zamezuje tzv. dvojímu zdanění.⁵³

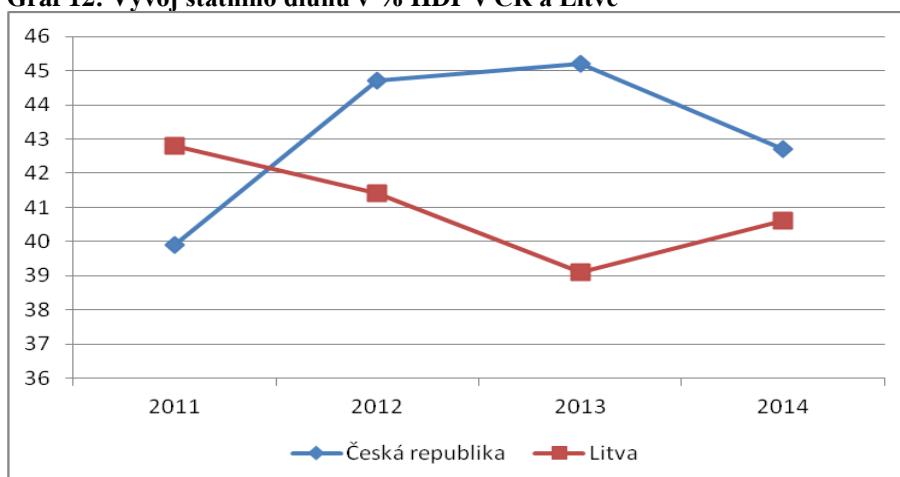
ČR se na rozdíl od Litvy nevydala směrem nízkých daní. Od roku 2014 se ministerstvo financí snaží investicemi rozhybat ekonomiku, a tak se stala jednou z nejvýkonnějších ekonomik EU, kdy HDP rostlo v každém čtvrtletí o více než 4%. Vysoký růst HDP nastal převážně díky vysoké poptávce domácností. Jako jeden z možných aspektů byla 0,3% míra inflace, která byla hluboko pod cílem ČNB. Dalším faktorem vysoké poptávky domácností a vysokým růstem ekonomiky byly intervence ČNB.⁵⁴

Jak je vidět na následujícím grafu, Česká republika jde opačným směrem vývoje. Zatímco dluh v Litvě od roku 2011 do roku 2013 klesal, v ČR došlo k jeho rapidnímu navýšení. Tyto země měly i stejný zlomový rok 2013, kdy opět šly opačným směrem – státní dluh ČR se podařilo konečně snížit a to dosti markantním způsobem, Litva svůj dluh zvýšila, a tak se hodnoty zadlužeností obou těchto zemí dostaly v roce 2014 k podobným hodnotám (ČR 42,7% HDP a Litva 40,6%HDP).

⁵³ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

⁵⁴ ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2015* [online]. 2016.

Graf 12: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Litvě

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Irsko je se svou rozlohou 70,273 km² v porovnání s Českou republikou (78,866 tis. km²) o něco menší. Tato severní země byla zapojena do záchranného programu a po jeho ukončení se daří Irsku od roku 2013 i podle hodnocení ratingových agentur (od roku 2009 došlo hned 6x ke snížení kreditní důvěryhodnosti této země). V roce 2014 byl deficit státního rozpočtu Irska 3,7%. Což odpovídá všem předpokladům, a tak si vláda může na další roky stanovit další snížení. Také státní dluh se pomalu snižuje, a jelikož byl rok 2014 enormně úspěšný, může si vláda dokonce dovolit prohospodařit 2 mil. EUR ve státním rozpočtu (např. na daňové úlevy nebo zvýšení výdajové stránky rozpočtu).⁵⁵

Aby vláda Irska mohla dále postupovat ve snižování státního dluhu, musela od doby krize aplikovat velmi přísná opatření. Mezi ta nejdůležitější patřilo zvýšení spotřebních daní, zpřísnění úvěrových a hypotečních podmínek a zmrazení platů státních zaměstnanců. To vedlo ke snížení výdajů státního rozpočtu, ale také ke snížení domácí poptávky, k nespokojenosti občanů a ke složité situaci v sociální oblasti. I tak lze říci, že Irsko se postupně dostávalo ze své krize a nyní je z ní už venku. Avšak i tak zde pro investory ještě není pevná půda, což si i země uvědomuje. Progres lze sledovat i na hodnotě irských dluhopisů, které se dnes prodávají se sazbou 0,8% (v roce 2011 činila sazba 14,5%).⁵⁵

⁵⁵ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

Tabulka 9: Fiskální indikátory Irska (v % HDP)

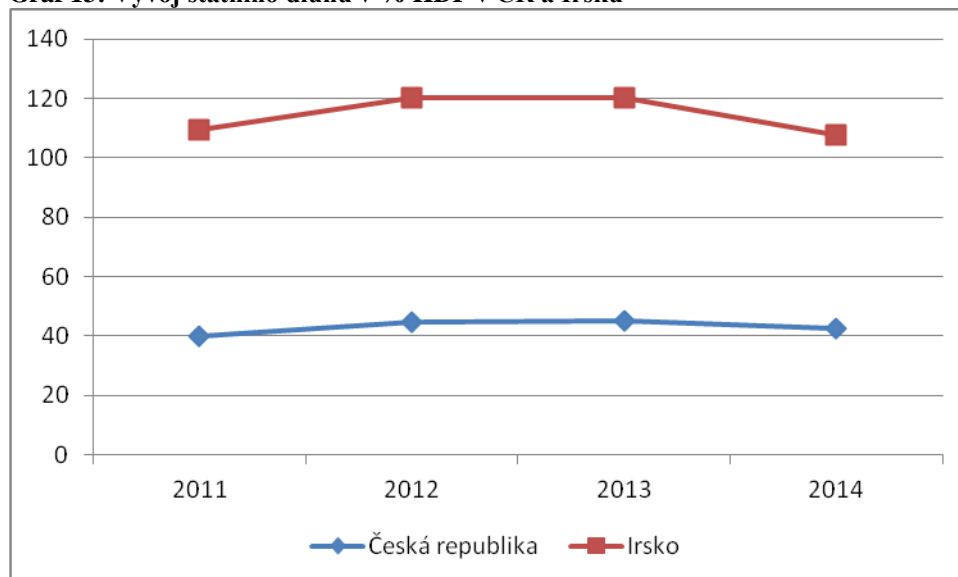
	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*	2016*
Vládní příjmy	33,4	33,5	34,2	34,8	34,4	33,6	33
Vládní výdaje	66,1	46,2	42,3	40,5	38,1	36,1	34,5
Bilance	-32,4	-12,6	-8,1	-5,7	-3,7	-2,6	-1,6
Veřejný dluh	78,5	92	113,8	121	110,7	109,7	107,2

Zdroj: MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015. – Vlastní zpracování

Irská vláda musí nyní vydržet, ve své bilanci pokračovat stále stejným postupem a dále hospodářky růst a dodržovat minimálně trend, který je zachycen v tabulce. K tomu by jí měla dopomoci hlavně zodpovědná rozpočtová politika a také dobré jméno v rámci mezinárodního obchodu. V nadcházejících letech jsou pro vládu prioritou nadále snižovat státní dluh, deficit státního rozpočtu, snížit nezaměstnanost a nastolit důrazná řešení v oblasti hypotečních úvěrů (až 20% nevymahatelné).⁵⁶

Co se týče srovnání vývoje dluhového managementu těchto zemí, pak jsou křivky, které ho v grafu č.17 zachycují, téměř stejné, jen se pohybují v odlišné hladině. Přičemž státní dluh Irska po roce 2013 klesá rychlejším tempem, než jak je tomu v České republice.

Graf 13: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Irsku

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

⁵⁶ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

Rozloha Rakouska, jižního souseda ČR, činí 83,855 tis. km². Je tak o necelých 5 tis. km² rozsáhlejší. Avšak i přes lepší pověst, která Rakousko předchází, zažívá ekonomika tohoto státu stagnaci. Zdrženlivý vývoj panoval až do roku 2014, v roce 2015 se analytici shodli na příznivějším vývoji až v roce 2016. Napomoci by měla daňová reforma, kterou rakouská vláda připravuje. Měla by se oživit domácí poptávka a mezinárodní obchod. Současným problémem je také rostoucí nezaměstnanost. A tak Rakousko zaostává za celkovým průměrem Eurozóny (do roku 2013 byl nad průměrem).⁵⁷

Tabulka 10: Státní rozpočet Rakouska (v mil. EUR)

	2010	2011	2012	2013	2014
Příjmy	142 232	148 899	154 548	159 907	164 020
Výdaje	155 336	156 806	161 466	164 052	171 936
Saldo	-13 104	-7 907	-6 918	-4 144	-7 916

Zdroj: MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online]. 2015. – Vlastní zpracování

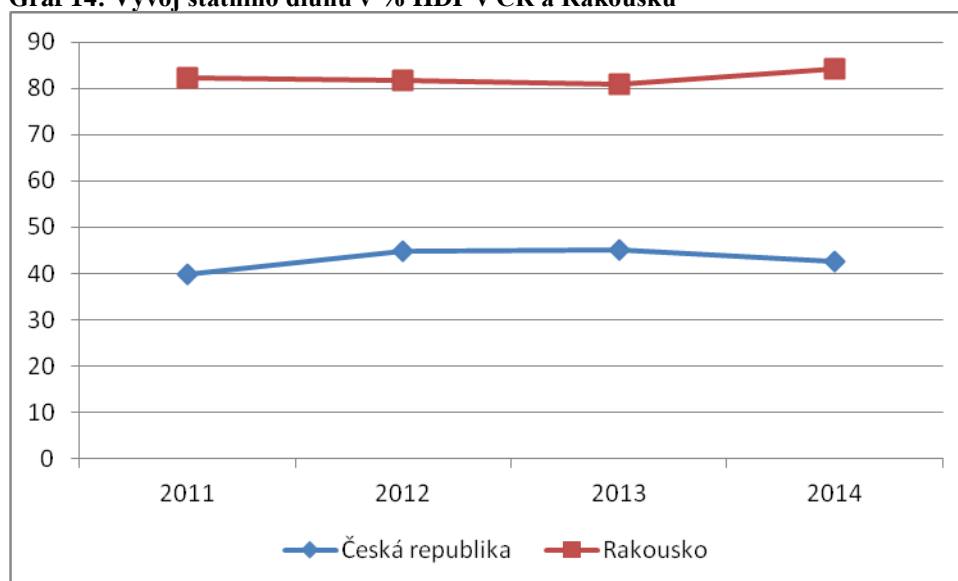
Jak lze vidět v tabulce, saldo státního rozpočtu se Rakousku dařilo snižovat až do roku 2014, kdy se opět propadlo na částku 7 916 mil. EUR (2,4% HDP). Tak i přes nepříznivý vývoj udržela země deficit pod hranici 3%, jak zadávají Maastrichtská kritéria. Důvodem pro schodek jsou hlavně rostoucí státní výdaje. V roce 2014 byl státní dluh Rakouska 84,5% HDP, což je z časového pohledu nejvyšší zadlužení od doby, kdy vstoupilo do Evropské unie (dle Maastrichtských kritérií je maximální hraniční hodnota 60% HDP).⁵⁷

Rakouská ekonomika se již delší dobu nijak nerozvíjí, což dokazuje i graf č. 18. Rakouskou ekonomiku trápí celkově negativní podnikatelské klima, jehož zlepšení by pomohlo rozpohybovat celou ekonomiku. A tak lepší výhledy vidí přední rakouští experti skrze podporu ekonomiky podnikatelství.

Z grafu lze vidět srovnání dosti podobné tomu mezi Českou republikou a Irskem s tím rozdílem, že Rakousko si drží dlouhodobě hladinu svého státního dluhu na velmi stabilní pozici, což působí zemi spíše problémy, protože zde není perspektivita investic, a tudíž ani přílivu kapitálu. Ovšem opět se pohybuje ve trojnásobných číslech ve srovnání s Českou republikou.

⁵⁷ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

Graf 14: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Rakousku

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Portugalsko disponuje větším územím než ČR, a to přesně o velikosti 92,212 tis. km². Jako přímořský stát je z více než 75% závislé na službách. Turismus je největším odvětvím, které přispívá do státního rozpočtu. Dalším je průmysl a zemědělství. Obě odvětví svůj podíl na trhu snižují. Klíčem ke snižování státního rozpočtu jsou služby, které jsou na něm závislé.⁵⁸

Tabulka 11: Státní rozpočet Portugalska (v mld. EUR)

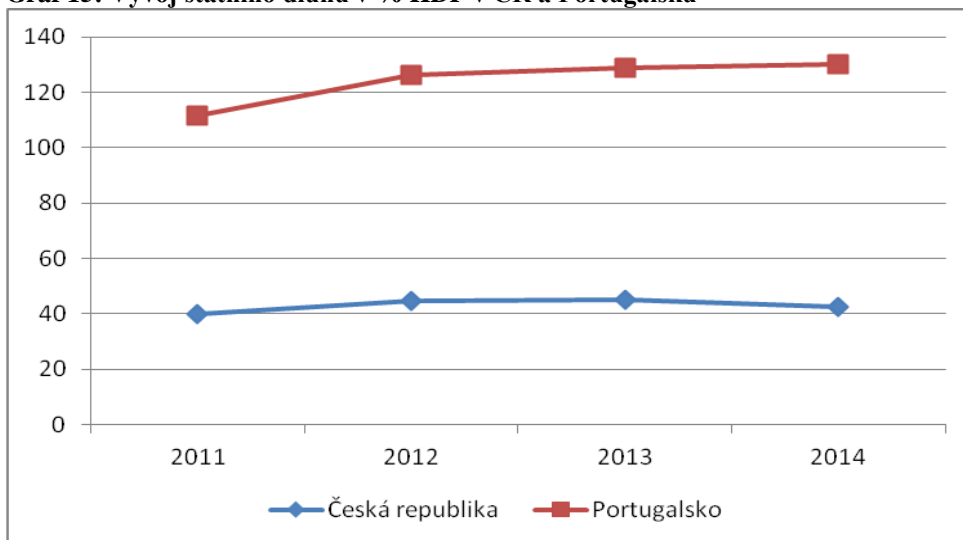
	2010	2011	2012	2013	2014
Příjmy	36,9	40,6	42,9	41,2	42,8
Výdaje	50,4	48,9	49	48	44,6
Saldo	-13,5	-8,3	-6,6	-6,8	-1,8
Saldo v % HDP	-9,1	-4,2	-6,4	-4,9	-4,8

Zdroj: MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Portugalsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online]. 2015. – Vlastní zpracování

⁵⁸ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Portugalsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online]. 2015.

Přesto, že se daří Portugalsku snižovat deficit státního rozpočtu, viz. tabulka, dodržuje tzv. dluhovou brzdu. Cílem vlády je udržet dluh pod 3% HDP, což se podle optimistických předpovědí Portugalské centrální banky podaří. V roce 2014 zvolilo Portugalsko “čistý odchod”, přičemž ani nevyčerpalo půjčky od MMF. Věřitelé i nadále dohlížejí na politiku země do doby, než vrátí všechny své půjčky.⁵⁹

Graf 15: Vývoj státního dluhu v % HDP v ČR a Portugalsku

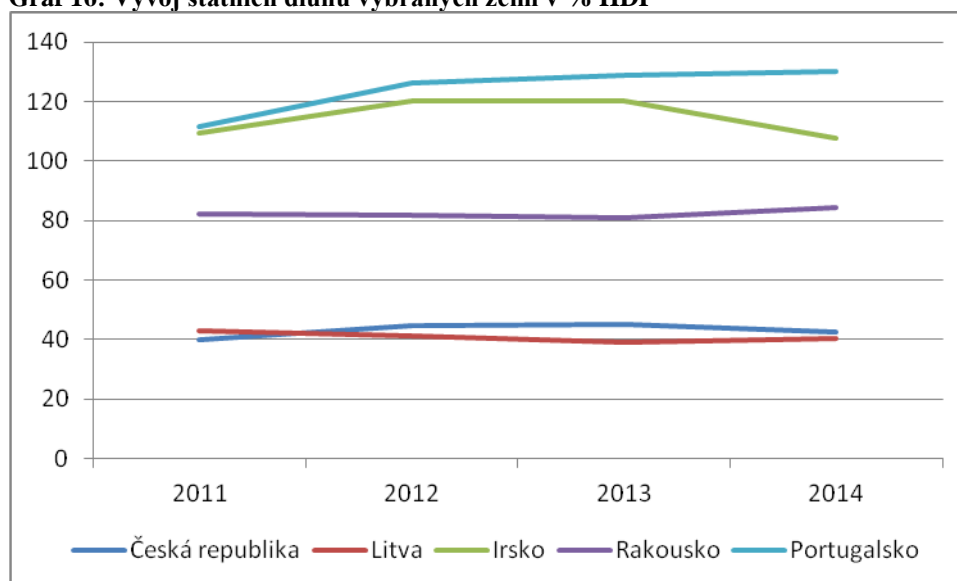

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Z dlouhodobějšího hlediska bude pro Portugalsko důležité motivovat podnikatele, aby investovali například do zemědělství, jelikož až 70% potravin Portugalsko dováží. Import se ale týká i nových a inovativních odvětví a oborů s vysokou přidanou hodnotou. Sice dluh nenarůstá markantním způsobem, ale stále se pohybuje nad trojnásobnými hodnotami ve srovnání s Českou republikou, jak je vidět z grafu.⁵⁹

⁵⁹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Portugalsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015.

Graf 16: Vývoj státních dluhů vybraných zemí v % HDP

Zdroj: Eurostat – Vlastní zpracování

Při studiu uvedeného grafu je jasné, že státy, které mají nejvyšší dluhy z EU, se stále zadlužují. Pomocné finanční balíčky spíše drží státy při životě, než aby vytvořily prostor pro snižování dluhu. V roce 2013 nastal zlom u Irska, které se odděluje od společného černého scénáře s Řeckem. Překvapením je zde Rakousko, které se nehýbe ani směrem dolů, ani nahoru. Zajímavé také je, že Litva i ČR se prakticky kopírují, i když obě země volí ke snižování dluhu odlišné metody.

1.12 Dotazníkové šetření

V první části této bakalářské práce byla teoreticky popsána problematika státního dluhu. V návaznosti na současnou problematiku týkající se nejen celkového dluhového managementu, ale hlavně přímo situace v České republice bylo provedeno dotazníkové šetření. Hlavním cílem je zjistit, zda se lidé žijící v České republice zajímají o dluhový management naší země.

Dotazník byl šířen v papírové formě a byl doplněn případným osobním dotazováním, aby bylo eliminováno špatné vyplnění. Takto získané údaje jsou relevantnější a důvěryhodnější než u šíření pomocí internetové databáze dotazníků. Následně byla získaná data zanesena do internetové databáze www.vyplnto.cz. Získání vyhodnocení je tak rychlejší a zanesení dat do výsledných grafů je přesnější.

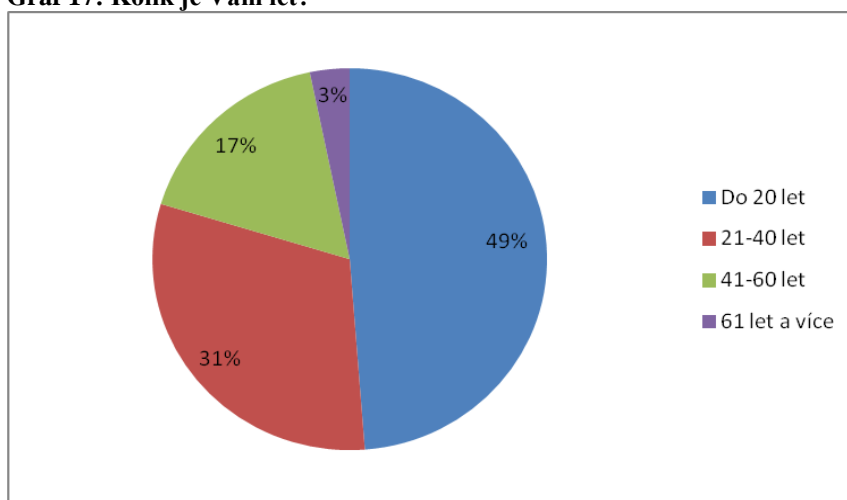
Průzkum probíhal od 10.12.2015 do 31.12.2015 v České republice. Byly získány odpovědi od 123 respondentů a samotný dotazník obsahoval 18 otázek, z nichž 11 bylo zcela uzavřených, 3 uzavřené, 3 polootevřené a jedna typu multiple choice. Z oslovených respondentů bylo 68 ženského pohlaví (55,28%) a 55 mužského pohlaví (44,72%). Věková škála byla rozdělena celkem do 4 kategorií, a to „do 20 let“ s počtem 60 osob (48,78%), „21-40 let“ s počtem 38 osob (30,89%), „41-60 let“ s počtem 21 osob (17,07%) a „61 let a více“ s počtem 4 osoby (3,25%). Pro přehlednost jsou data zanesena do následujících grafů.

Dotazník viz. příloha č.1

Otázka č.1: Kolik je Vám let?

Nejpočetnější zastoupení mají respondenti ve věku do 20 let, tj. celkem 60 osob (49%). Důvodem je šíření dotazníku hlavně na středních školách mezi žáky. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří lidé ve věku 21-40 let, 38 osob (31%). Respondentů ve věku 41-60 let je celkem 21 (17%) a poslední kategorii tvoří lidé nad 61 let a více, 4 osoby (3%).

Graf 17: Kolik je Vám let?

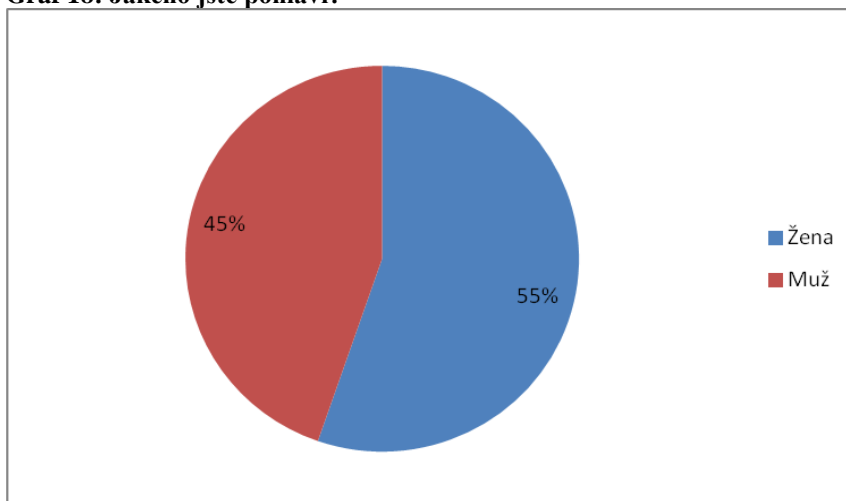

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.2: Jakého jste pohlaví?

Jelikož byl dotazník šířen v papírové formě, bylo záměrně zamezeno významnějšímu nevyvážení pohlaví respondentů. Zastoupení žen je o počtu 68 respondentů (55%) a mužů 55 respondentů (45%).

Graf 18: Jakého jste pohlaví?

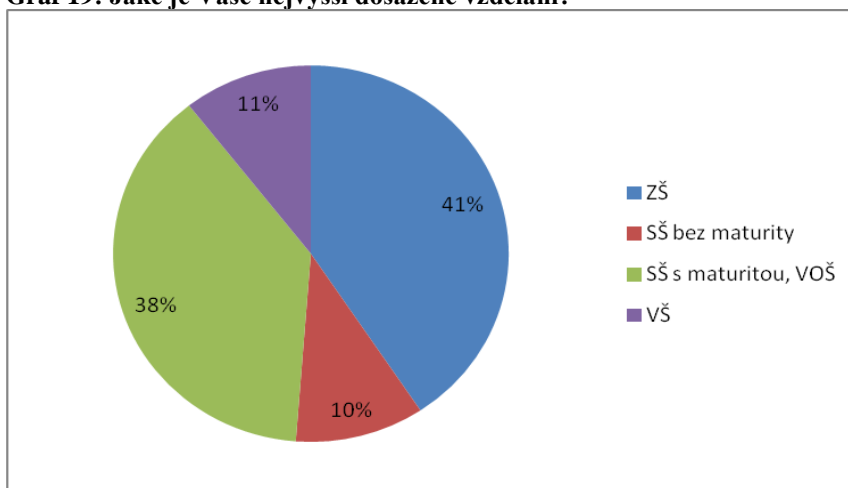

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Nejvíce zastoupeni v oblasti vzdělání jsou respondenti se základní školou, celkem 50 osob (41%), což je způsobeno místy šíření dotazníků (gymnázia) a také respondenti s maturitní zkouškou nebo vyšší odbornou školou, celkem 47 osob (38%). Nižší zastoupení respondentů s vysokou školou, se odráží ve skladbě tohoto dotazníku, a to hodnotou 13 osob (11%). Aby byl zajištěn sběr dat ze všech skupin, byli osloveni i lidé, kteří mají ukončené vzdělání bez maturitní zkoušky, a to celkem 13 osob (10%).

Graf 19: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

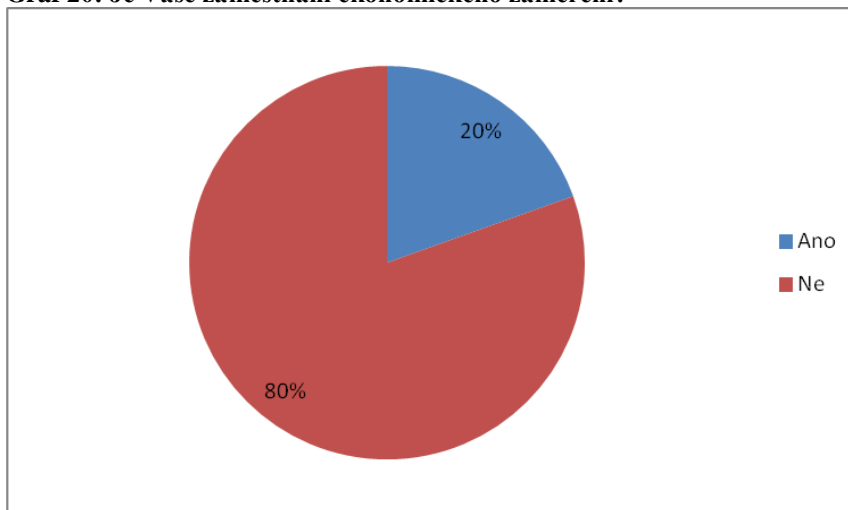

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.4: Je Vaše zaměstnání ekonomického zaměření?

Vzhledem k tomu, že téma práce je z oblasti makroekonomie, z ekonomického sektoru, pro přesnější vyhodnocení byli respondenti dotázáni, zda je jejich zaměstnání ekonomického zaměření. Tito budou mít větší přehled o dluhovém managementu. Z celkového počtu dotázaných pouze 24 osob (20%) pracuje v ekonomickém sektoru a 99 osob (80%) nikoliv.

Graf 20: Je Vaše zaměstnání ekonomického zaměření?

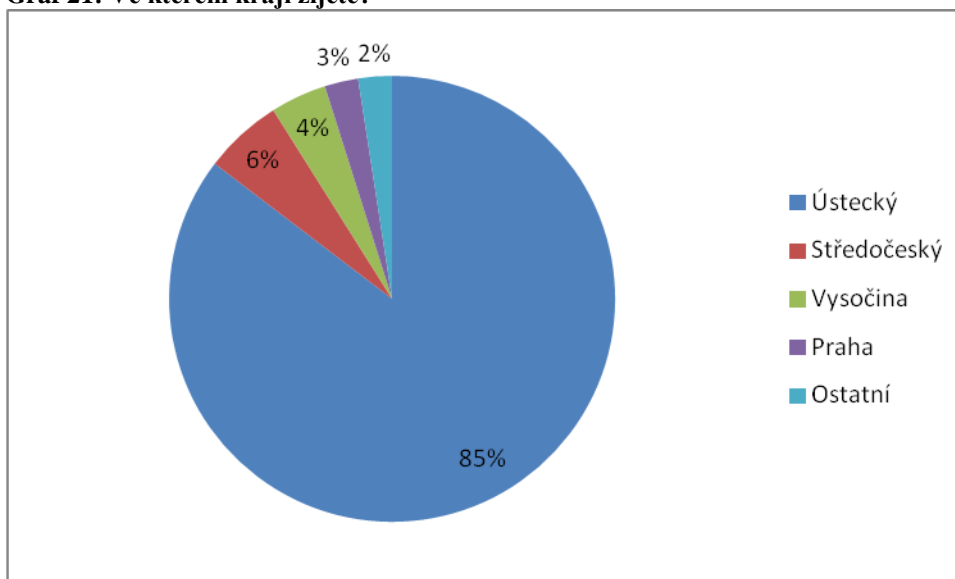

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.5: Ve kterém kraji žijete?

Demografické údaje jsou ovlivněny místem bydliště autora. Dále pak nejvíce tím, že dotazníky byly ve větším množství šířeny na gymnáziu v Ústí nad Labem. Proto je zde nejvíce zastoupen kraj Ústecký, celkovým počtem 105 respondentů (85%). Následuje kraj Středočeský se 7 respondenty (6%), kraj Vysočina s 5 respondenty (4%), Praha s celkem 3 respondenty (3%) a nakonec ostatní kraje, které byly tvořeny zanedbatelným počtem dotázaných osob, a tak byla skupina s celkem 3 osobami (2%) spojena dohromady.

Graf 21: Ve kterém kraji žijete?

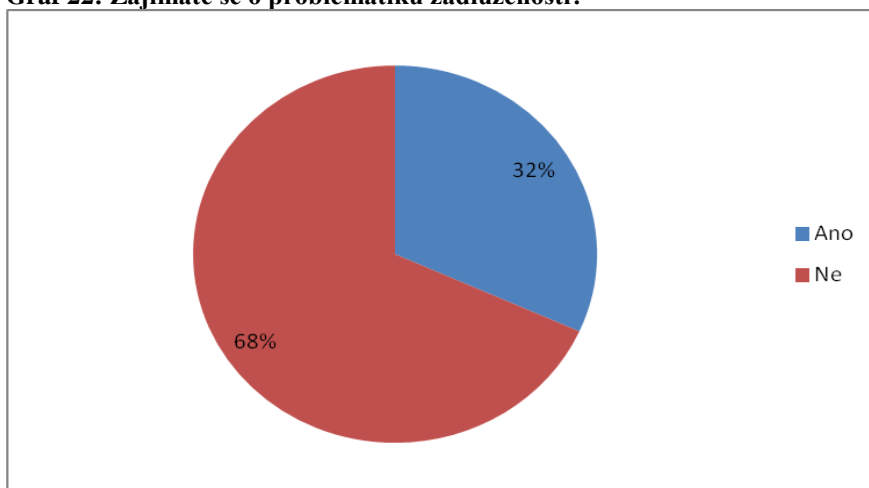
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.6: Zajímáte se o problematiku zadluženosti?

V obecných otázkách týkajících se dluhového managementu je znatelný vysoký nezájem populace České republiky. Celkem 84 respondentů (68%) se nezajímá o problematiku zadluženosti ČR, zájem projevuje pouze 39 dotázaných (32%).

Na základě získaných výsledků bylo dále ověřováno, zda zájem o problematiku zadluženosti je ovlivněn zaměstnáním ekonomického zaměření. Ke zjištění této skutečnosti bylo využito asociační tabulky a chí-kvadrát testu dobré shody, protože počet sledovaných znaků je větší než 40. Jelikož chí-kvadrát test vyšel větší (6,946112915), než je zadaná tabulková hodnota o jednom stupni volnosti (3,841), pak jsou znaky na 5% hladině významnosti závislé a nulová hypotéza se zamítá. Je tedy matematicky prokázáno, že zájem o problematiku zadluženosti je ovlivněn zaměstnáním ekonomického zaměření.

Graf 22: Zajímáte se o problematiku zadluženosti?

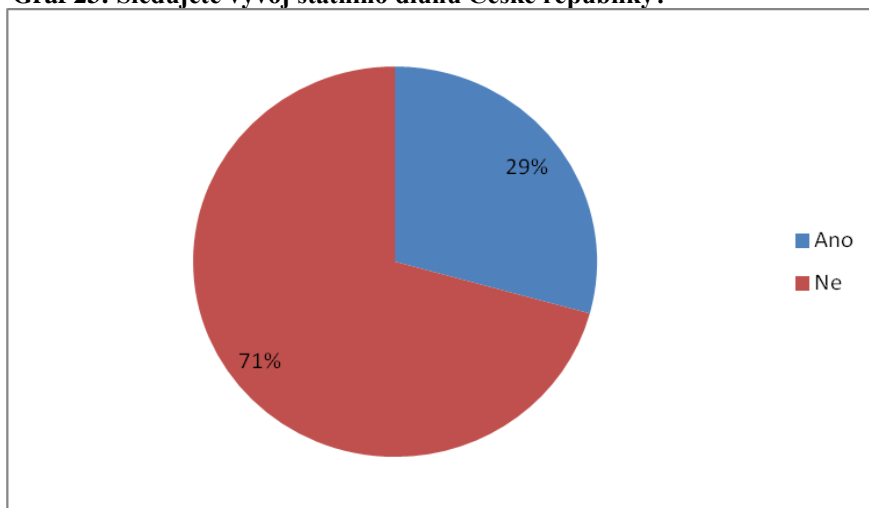

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.7: Sledujete vývoj státního dluhu České republiky?

Opět lze konstatovat, že občané ČR nemají zájem o sledování zadluženosti své země. Dokonce 87 osob (71%) ze všech dotázaných nesleduje vývoj státního dluhu, naopak 36 respondentů (29%) projevuje zájem o vývoj státního dluhu České republiky. Z tohoto grafu vyplývá, že většina respondentů nejeví zájem o státní finance, chuť sledovat finanční stránku státu, do které nemohou sami přímo zasáhnout.

Graf 23: Sledujete vývoj státního dluhu České republiky?

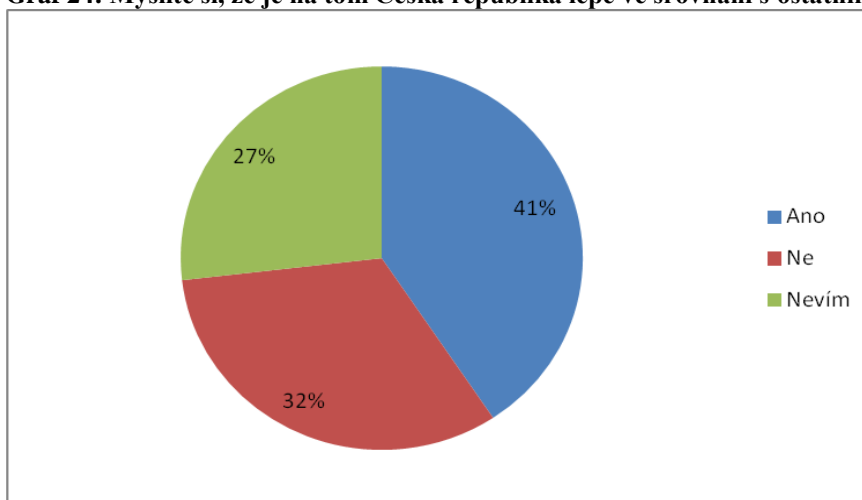
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.8: Myslíte si, že je na tom Česká republika lépe ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie?

V otázce, jak si ČR stojí mezi ostatními členskými státy Evropské unie je procentuální zastoupení všech možných odpovědí téměř stejné. Převažuje správný názor, že je na tom Česká republika lépe vůči ostatním státům EU, takto odpovědělo 50 dotázaných (41%). V roce 2015 (červenec) zaujímala Česká republika dokonce sedmou příčku v pomyslném žebříčku nejméně zadlužených států Evropské unie. Ministerstvo financí 12.2.2016 dokonce zveřejnilo statistiku, že státní dluh za rok 2015 klesl na úroveň 37,2% HDP, takže se právem Česká republika zařadila mezi nejméně zadlužené státy Evropské unie.

Důvodem pro vysoké zastoupení odpovědi „ne“, celkem 40 respondentů tuto odpověď uvedlo (32%), může být například podlehnutí mediální masáži, kdy se řeší problémy schodku státního rozpočtu. Ten je sám o sobě negativním jevem, a tak si respondenti automaticky utváří negativní názor na český státní dluh bez toho, aby si vyhledali podrobnější informace. Celkem 33 dotázaných (27%) se nedokázalo k této otázce vyjádřit.

Graf 24: Myslíte si, že je na tom Česká republika lépe ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie?

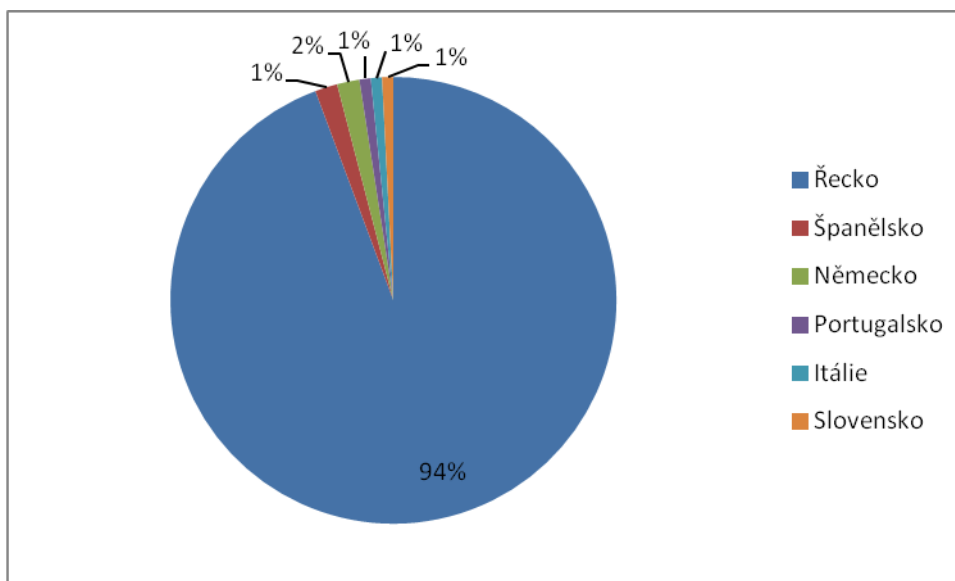
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.9: Jaký členský stát Evropské unie má nejvyšší státní dluh a který nejnižší?

Přesvědčivý výsledek otázky, která země EU má nejvyšší státní dluh je zanesen v grafu č.29. Většina respondentů uvedla jako nejzadluženější zem Řecko. Je to dnes v médiích velmi diskutované téma a téměř nelze tuto informaci přehlédnout, správně uvedlo tuto zem 116 respondentů (94%). Řecko v roce 2015 dosáhlo hodnoty státního dluhu 168,8% HDP, což je astronomická hodnota. Ve spojení s jeho platební neschopností i celkovou neschopností vlády jakkoliv řešit deficit státního rozpočtu právem řadí Řecko na první místo. Druhou nejzadluženější zemí je Itálie, kterou uvedla pouze osoba (1%).

Na druhém a třetím místě se v této otázce umístilo Španělsko, které uvedli 2 dotázaní (1%) a Německo, které uvedli též 2 respondenti (2%). Portugalsko, Slovensko a již zmíněná itálie byli uvedeni vždy jedním respondentem a všichni tedy zaujímají v procentuálním zastoupení 1%.

Graf 25: Jaký členský stát Evropské unie má nejvyšší státní dluh?

Zdroj: Vlastní šetření

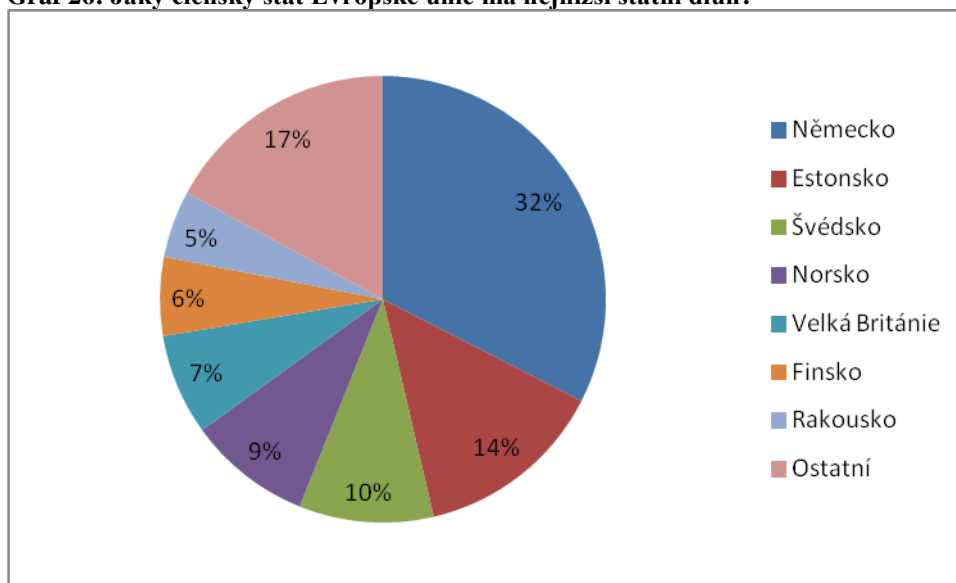
V otázce nejméně zadluženého státu již lidé váhali. Nejvíce respondentů uvažovalo nad severními zeměmi a oblastí Skandinávie. Proto se na předních příčkách objevuje Estonsko, které uvedlo 17 respondentů (14%), Švédsko uvedlo 12 dotázaných (10%), a také Norsko, které bylo odpovědí od 11 dotázaných (9%).

Nejvíce respondentů ovšem nakonec mylně uvedlo sousední Německo, a to celkem 40 dotázaných (32%). Německo mělo podle Eurostatu v roce 2015 (1.čtvrtletí) dluh 74,4% HDP. Což je o 32% více, než měla v tu samou dobu Česká republika. Je pravdou, že Němcům se podařilo v roce 2014 vyrovnat státní rozpočet, což bylo plánováno až na následující rok 2015. Stalo se tak prvně od roku 1969. To ovšem neznamená, že má Německo nejmenší státní dluh. Dezinformace občanů, a tedy příčina výsledků této otázky může být způsobena například špatnou znalostí pojmů.

Méně často pak respondenti uváděli státy jako je Velká Británie, celkem 9 osob (7%), Finsko s celkovým počtem 7 osob (6%), nebo také Rakousko, které uvedlo 6 respondentů (5%). Skupinku států, kteří byly uvedeni zanedbatelným počtem dotázaných tvoří skupinu „Ostatní“, tyto státy uvedlo 21 dotázaných (17%).

Nejméně zadluženou zemí Evropské unie bylo v roce 2013 Estonsko. V roce 2014 Estonsko předběhlo Bulharsko, které v odpovědi neuvedl žádný respondent. V roce 2015 je první opět Estonsko a následovalo ho Lucembursko a Bulharsko. Všechny tři tyto země dosáhly velikosti státního dluhu pod 30% HDP.

Graf 26: Jaký členský stát Evropské unie má nejnižší státní dluh?

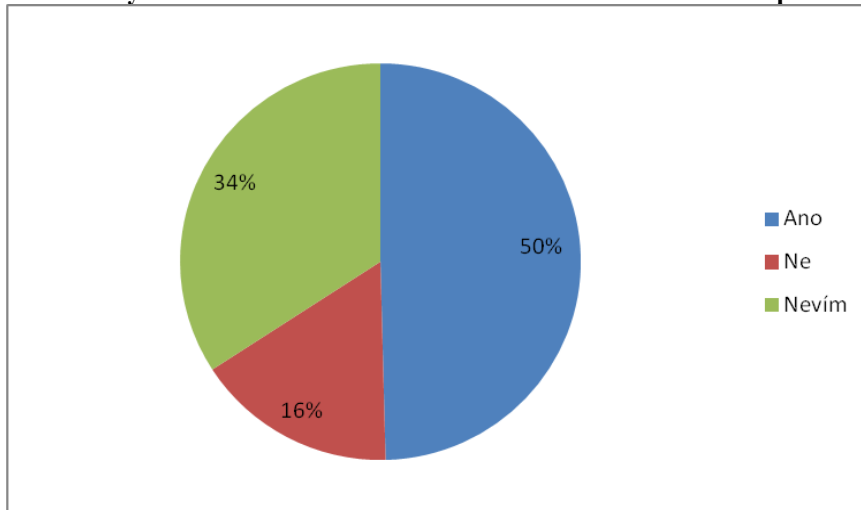
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.10: Byl státní dluh v roce 2014 nižší než v roce 2013 v České republice?

Celkem 61 respondentů (50%), tedy přesně polovina dotázaných odpověděla, že v roce 2014 byl státní dluh ČR vyšší než v roce 2013. Lidé při vyplňování uvažovali tak, že ovlivnit lze pouze deficit státního rozpočtu. Jelikož stát musí platit také úroky z dluhu, pak dluh nekontrolovatelně roste, a i když se vládě podaří zmenšit rozpočtový deficit, i tak bude státní dluh růst, ačkoli možná pomaleji. Česká republika ale patří k těm méně zadluženým a opatření, které vláda každoročně stanovuje na další kalendářní rok, jsou přínosná. Proto se podařilo v roce 2014 státní dluh snížit, což správně uvedlo 20 respondentů (16%). V roce 2014 podle Ministerstva financí České republiky byl státní dluh 1 663,7 mld. Kč, to je o 20 mld. Kč méně než v roce 2013.

Zbylých 42 dotázaných (34%) nedokázalo odpovědět otázku. Většina se ani nesnažila zamyslet se na daným tématem, protože je to jednoduše nezajímá. Lidé jsou dnes více apatičtí k těmto otázkám a myslí si, že se jich problém v jejich časovém horizontu nedotkne. Nechávat však tuto problematiku na následující generace přináší nulové výsledky a páchá mnoho škod.

Graf 27: Byl státní dluh v roce 2014 nižší než v roce 2013 v České republice?

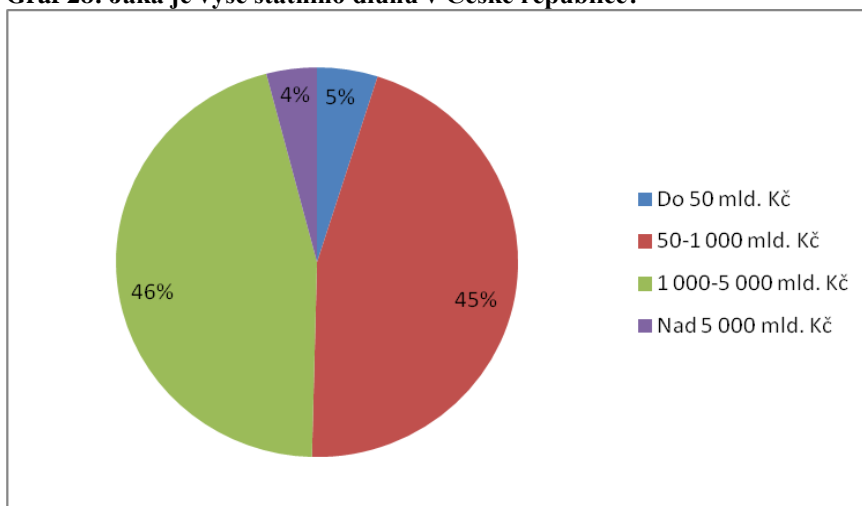
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.11: Jaká je výše státního dluhu v České republice?

Velikost státního dluhu je 1 857 mld.Kč (2015), takže správně je rozmezí 1000-5000 mld.Kč. Správnou odpověď uvedlo 56 dotázaných (46%). Stejný počet respondentů, tedy 56 osob, uvedlo, že se státní dluh pohybuje od 50 do 1000 mld.Kč, a to i přesto, že většina občanů nahlíží velmi problematicky na zadlužení České republiky. Důvodem může být také vyloučení krajních hodnot při absolutní nevědomosti a nerozhodnost. Naštěstí extrémní do 50 mld.Kč, který uvedlo 6 dotázaných (5%) a nad 5000 mld.Kč, který uvedlo 5 dotázaných (4%), jsou zastoupeny minimálně.

Na základě získaných údajů bylo provedeno šetření a ověření, zda povědomí o výši státního dluhu v České republice je ovlivněno vzdělaností. Respondenti byli rozděleni podle vzdělání do dvou skupin: první skupinu tvořili lidé s nižším vzděláním (základní škola a střední škola bez maturity) a druhou skupinu tvořili lidé s vyšším vzděláním (střední škola s maturitou, vyšší odborná škola a vysoká škola). Ke zjištění bylo využito asociační tabulky a chí-kvadrát testu dobré shody (počet sledovaných znaků je 123). Jelikož chí-kvadrát test vyšel menší (2,877368261), než je zadaná tabulková hodnota o jednom stupni volnosti (3,841), pak jsou znaky na 5% hladině významnosti nezávislé a je potvrzena nulová hypotéza. Statisticky bylo tedy prokázáno, že povědomí o výši státního dluhu v České republice není ovlivněno vzdělaností.

Graf 28: Jaká je výše státního dluhu v České republice?

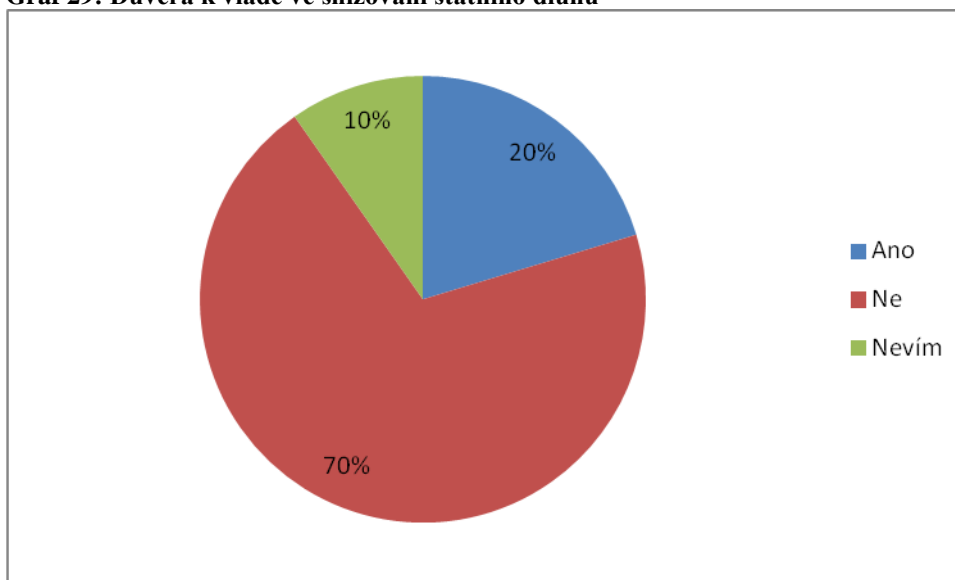

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.12: Máte úvěru k naší vládě v souvislosti se snižováním státního dluhu?

Graf č.33, ve kterém je zaneseno vyhodnocení této otázky, poskytuje téměř přesvědčivý výsledek. Podle reakcí obyvatel České republiky je ovšem dost očekávaný. Lidé nemají důvěru k vládě v souvislosti se snižováním státního dluhu, celkem tak odpovědělo 86 osob (70%) . O 61 osob méně, tedy 25 respondentů (20%) uvedlo odpověď „ano“, tedy stále věří, že vláda ČR podstupuje správné kroky ve snižování státního dluhu. Nakonec 12 dotázaných (10%) nevyjádřilo náklonnost ani k jedné odpovědi a tak zaškrtili odpověď „nevím“.

Graf 29: Důvěra k vládě ve snižování státního dluhu

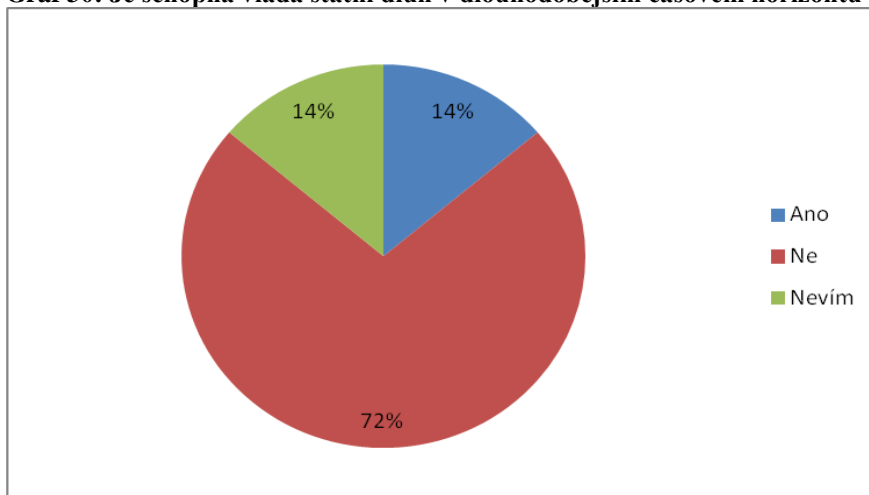
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.13: Je schopna vláda státní dluh v dlouhodobějším časovém horizontu splatit?

Opět přesvědčivý výsledek přináší odpovědi i na tuto otázku. Nejpočetnější odpovědí, kterou uvedlo 89 respondentů (72%) je, že vláda není schopna státní dluh kdy splatit. Ostatní dvě odpovědi jsou početně srovnatelné. Podle 17 dotázaných (14%) je vláda schopna v budoucnosti dluh splatit, bohužel ostatních 17 respondentů (14%) nezodpovědělo položenou otázku, a tak zaškrtili odpověď „nevím“.

Zde ovšem opět hraje roli vzdělanost a informovanost. Lidé nejsou schopni si zjistit základní údaje o dluhovém managementu a obviňují politiky a zainteresované lidi ve vládě, kteří se na tvorbě rozpočtu podílí. Pak neví, že se vládě daří jak státní dluh, tak deficit snižovat.

Graf 30: Je schopna vláda státní dluh v dlouhodobějším časovém horizontu splatit?

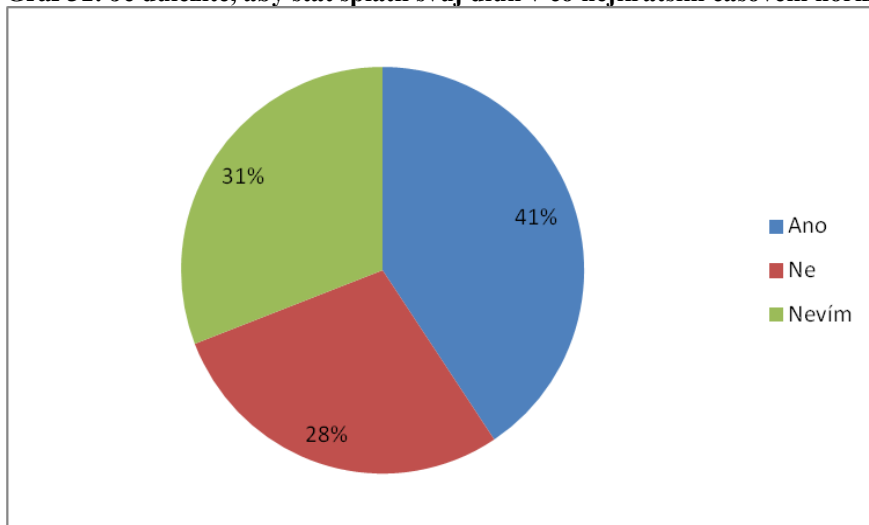

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.14: Je důležité, aby stát splatil svůj dluh v co nejkratším časovém horizontu?

Graf ukazuje, že 50 osob (41%) je názoru, že je důležité, aby byl dluh splacen co nejdříve. Celých 35 občanů (28%) si myslí, že časové rozhraní nehraje roli ve splácení státních dlužných závazků a 38 respondentů (31%) nedokázalo na tuto otázku odpovědět. Z průzkumu vyplývá, že dotázaní nemají jednotný názor na důležitost rychlého splacení dluhu. Neuvědomují si dostatečně, že čím déle stát splácí dluh, tím více je zatížena i ekonomika státu a také jeho dobré jméno. Nevyjímaje i úroky z dluhu, které opět zatěžují hospodaření státu.

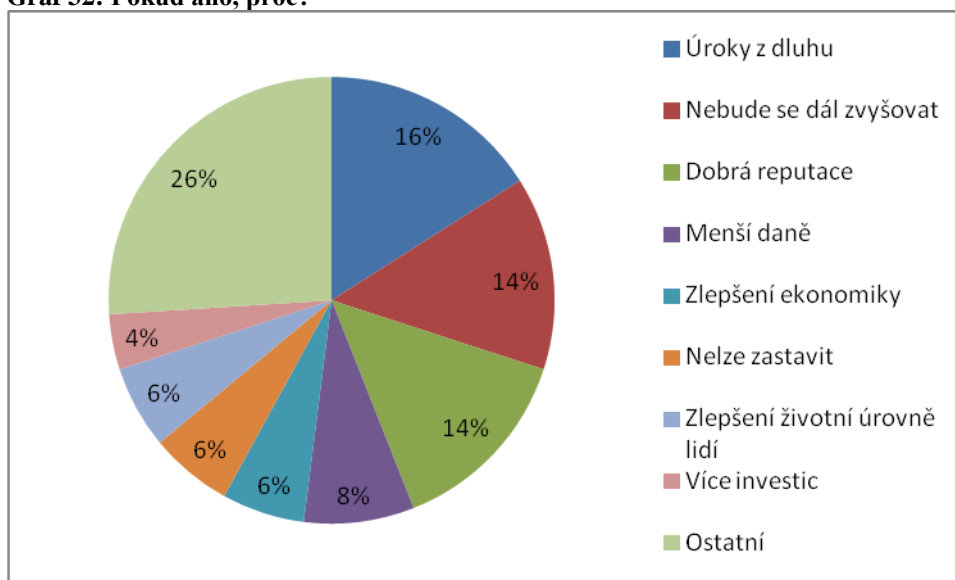
Graf 31: Je důležité, aby stát splatil svůj dluh v co nejkratším časovém horizontu?

Zdroj: Vlastní šetření

Zde, u otázky č.14, byla položena i doplňková otázka, kde měli respondenti uvést důvod, pokud zvolili odpověď „ano“, tedy že je důležité, aby byl státní dluh co nejrychleji splacen. Nejčastější odpovědí bylo zvyšování úroků ze státního dluhu, což uvedlo 8 respondentů (16%) z celkem 50. Dále pokud dotázaní nechtěli uvažovat více do hloubky této problematiky, častou odpovědí bylo, že se nebude státní dluh dále zvyšovat. Takto odpovědělo 7 osob (14%). V mezinárodním měřítku uvažovalo 7 respondentů (14%) a to tak, že pokud stát nemá dluhy, bude je si tím dobrou pověst v rámci mezinárodních vztahů a jeho reputaci mu mlže pomoci i v souvislosti s mezinárodním obchodem. Po splacení státního dluhu by stát mohl zmenšit daně, které vybírá na svých občanech, tuto odpověď uvedli 4 respondenti (8%). Samozřejmě se zmenší zátěž, která je kladena na ekonomiku států a ta by se po splacení státního dluhu mohla rozvíjet tím správným směrem a zlepšovat se jak uvedli 3 dotázaní (6%). Pesimističtějšího názoru byli 3 osoby (6%), kteří nevěří, že by se státní dluh mohl kdykoliv budoucnu splatit. Ve zlepšení životní úrovně věří také 3 dotázaní (6%) a nakonec v přílivu nových investic pro českou ekonomiku po splacení státního dluhu doufají 2 respondenti (4%). Ostatní odpovědi od celkem 13 osob byly shrnuty do zbylých 26% kvůli zanedbatelnému zastoupení jednotlivých tvrzení.

Graf 32: Pokud ano, proč?

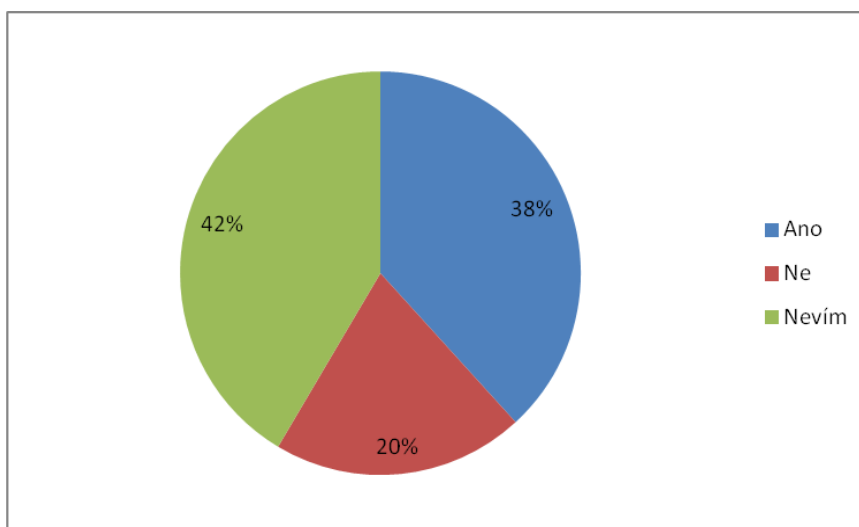

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.15: Má zadlužení České republiky negativní vliv na ekonomiku?

Většina dotázaných nedokázala vyjádřit svůj názor a to celkem 51 osob (42%). Samozřejmě že zadlužení má negativní vliv na ekonomiku. Kladně a zároveň správně na tuto otázku odpovědělo 47 dotázaných (38%). Z nejasných důvodů, nebo spíše kvůli neznalosti následků, které sebou státní dluh přináší, odpovědělo 25 respondentů (20%), že zadlužení ČR nemá vliv, na její ekonomiku.

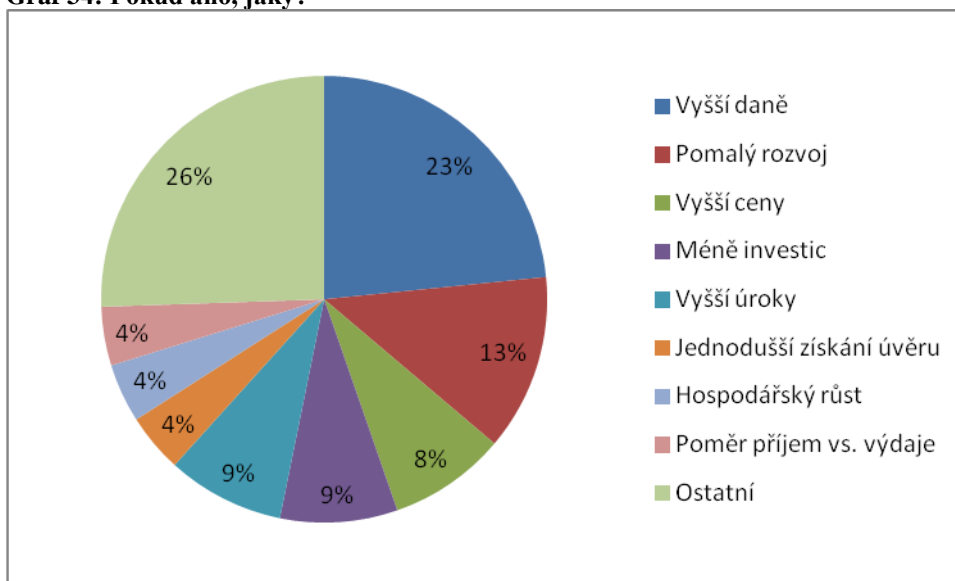
Graf 33: Má zadlužení České republiky negativní vliv na ekonomiku?

Zdroj: Vlastní šetření

Zde byla opět položena doplňková otázka, kde měli respondenti uvést důvod v případě, že jejich odpověď bylo „ano“, tedy že zadlužení České republiky má negativní vliv na ekonomiku, což uvedlo 47 osob. Nejvíce dotázaných si myslí, že ekonomiku zhoršuje zadlužení hlavně v oblasti daní. Jelikož každým rokem daně stoupají, mění se, uvedlo tuto odpověď 11 dotázaných (23%). Druhou příčku zaujmul názor, že největší vliv má tato problematika na pomalý rozvoj státu a celé jeho ekonomiky. Tak napsalo 6 respondentů (13%). Další skupinu tvořili 4 dotázaní (9%), kteří uvedli, že negativní vliv zadluženosti na ekonomice vidí v menším počtu investic. Dále celkem 4 osoby (9%) uvedli, že důvodem je hlavně růst úroků. Pokud nebude stát zadlužen, další 2 respondenti (4%) uvedli, že tak stát jednodušeji získá případný úvěr. Stejný počet 2 dotázaných (4%) se shodli v názoru negativního vlivu na hospodářský růst státu. Dalším důvodem 2 respondentů (4%) byl poměr příjem vs. výdaje, který je podle nich v současnosti dosti nevyvážený a v případě splacení státního dluhu by se mohl stabilizovat.

Graf 34: Pokud ano, jaký?

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.16: Jakými prostředky lze státní dluh snížit?

V druhé části dotazníkového šetření byla respondentům položena otázka typu multiple choice. Měli možnost si vybrat ze šesti odpovědí, maximálně 3 možnosti mohli zaškrtnout. Kvůli rozdílnému množství zaškrtaovaných odpovědí je i rozdíl v uvedených procentech. Výsledky již poskytuje graf.

Nejčastěji uváděli respondenti vydávání státních dluhopisů, která byla zaškrtnuta celkem 64x (52,03%). Dotázaní tedy považují tuto metodu za nejlepší možnou v rámci financování státního dluhu. Toto je správné, dlouhodobě nejvhodnější řešení, jak lze splácet státní dluh země. Stejně tak nákup vládních dluhopisů je vhodná možnost, jak řešit státní dluh. Avšak pro tento způsob bylo rozhodnuto pouze v 20 případech (16,26%).

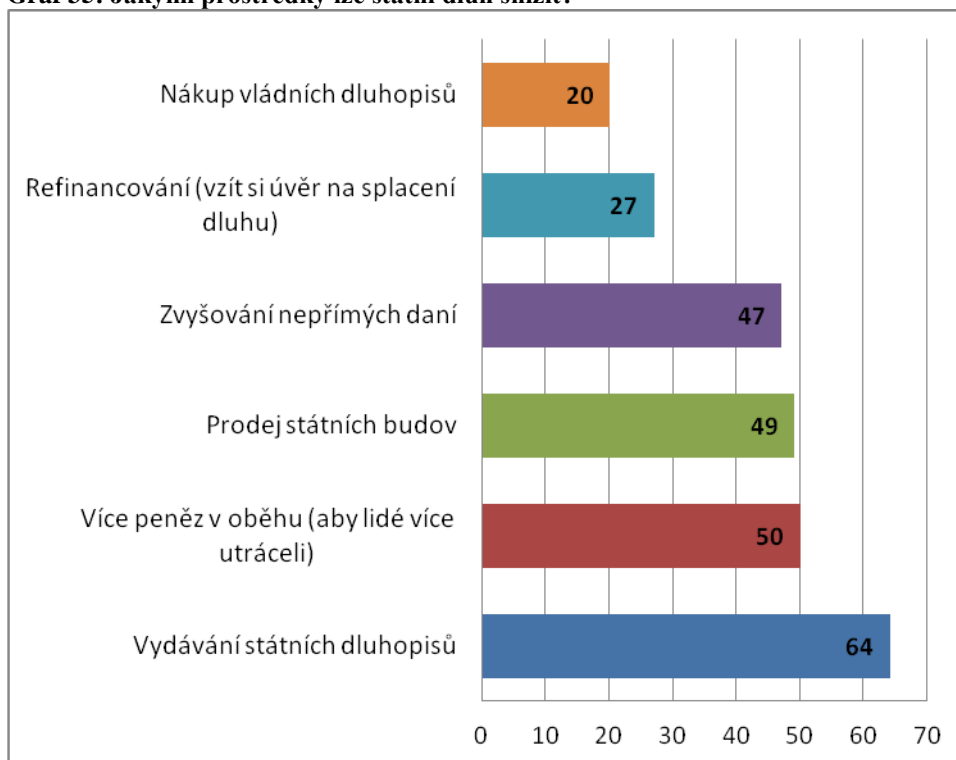
Druhou nejčastější odpovědí bylo: více peněz v oběhu. Toto je také řešení, uvedlo ho 50 dotázaných (40,65%) a odborně se nazývá monetizace dluhu, ale dnes se již nevyužívá, jelikož s sebou nese velmi vážná rizika pro ekonomiku. Například může dojít k hyperinflaci, je negativně ovlivněn měnový kurz (NDR, po 1.světové válce).

Odpověď: prodejem státních budov - zaškrtno 49 dotázaných (49%). Stát sice získá finance, ovšem ne v takové míře, aby dlouhodoběji pomohly s umořováním státního dluhu.

Stejně tak velmi nepravděpodobnou možností je zvyšování nepřímých daní (daně, které jsou placeny jinou osobou, než tou, na kterou se účinky této daně vztahují). Pro tuto odpověď se rozhodlo 47 respondentů (38,21%). Je to sice jeden z nástrojů, ale musí být kombinovaný s dalšími mnoha prostředky. Pokud bude stát vymáhat na svých občanech čím dál větší daně (ať už přímé či nepřímé), vytváří podmínky ke vzniku „šedé ekonomiky“ a celý tento proces bude kontraproduktivní.

Nejhorší možností, pro kterou se mohli respondenti rozhodnout je refinancování státního dluhu. Tedy vzít si nový úvěr, aby stát splatil úvěr minulý. Tím se stát dostává do tzv. dluhové pastí, ze které není cesta ven, jelikož každý nový úvěr bude splácen s většími úroky. Tak narůstají nejen zmíněné úroky, ale i dluh. Bohužel, pro tuto odpověď se rozhodlo poměrně velké množství, celkem 27 respondentů (21,95%).

Graf 35: Jakými prostředky lze státní dluh snížit?

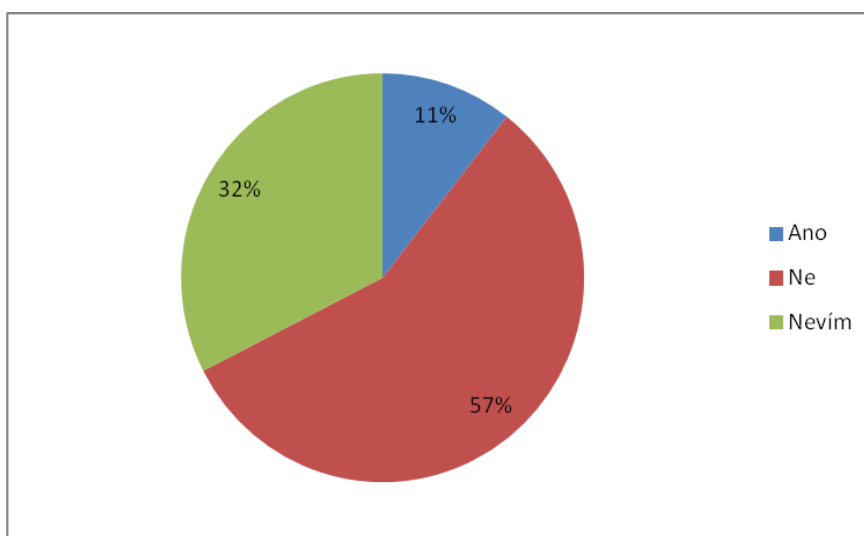

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č.17: Máte pocit, že Vás v každodenním životě ovlivňuje aktuální zadluženost (k 10.1.2014 činí 160 tis. Kč na občana)?

Předposlední otázka v dotazníkovém šetření byla založena na názoru respondentů, jestli se jich denně nějakým způsobem dotýká zadluženost. Statistika hovoří celkem jasně, 70 dotázaných (57%) se nijak necítí být touto problematikou ovlivněni. Naopak 13 dotázaných (11%) uvedlo, že se cítí být ovlivněni a zbylých 40 dotázaných (32%) nedokázali říci, zda se jich zadluženost České republiky dotýká, či ne.

Graf 36: Máte pocit, že Vás v každodenním životě ovlivňuje aktuální zadluženost?

Zdroj: Vlastní šetření

Pokud respondenti odpověděli kladně, byly vyzváni i k upřesnění důvodu. Nejvíce si lidé v České republice uvědomují zadluženost kvůli daním, což koreluje s předešlou otázkou, proč má zadlužení ČR negativní vliv na ekonomiku. Zde byla nejhustěji zastoupena též odpověď, která se týkala vysokých daní, celkem tak uvedli 4 respondenti (31%) z celkových 13 osob, kteří kladně odpověděli na minulou otázku.

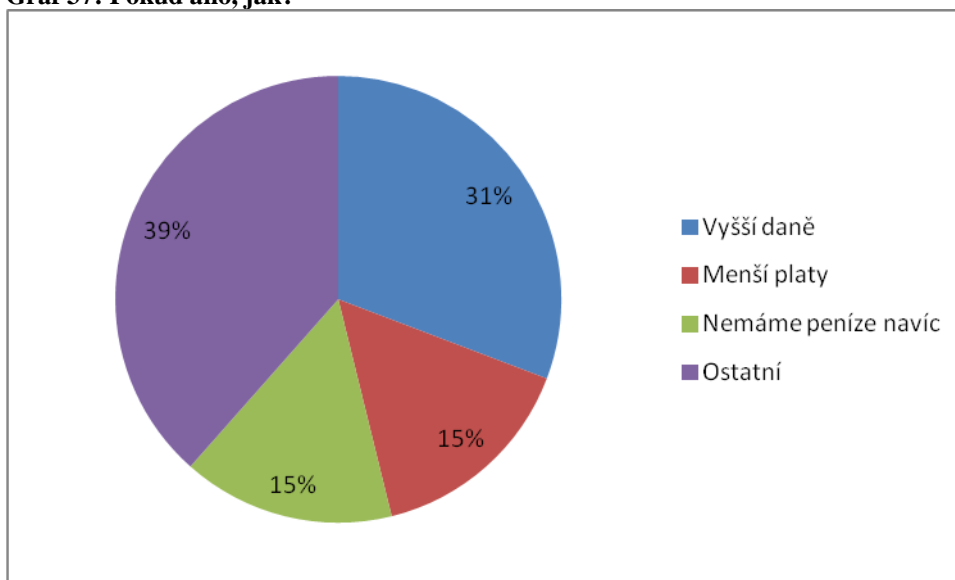
Daňové zatížení v České republice ovšem není tak markantní v soukolí ostatních států Evropské unie, jak by se mohlo zdát. Nyní obsazujeme 15.místo v žebříčku nejvyššího daňového zatížení. Nejvíce se v našem systému vybírají daně na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem a zaměstnanci. Musí zde být ale také zohledněna životní úroveň lidí, velikost platů a samozřejmě vyspělost různých ekonomik, podnikatelské prostředí, legislativa, propracované podnikatelské prostředí a obchodní zákony.

Menší daňové zatížení prospívá nejen samotné ekonomice, ale také dalšímu byznisu. K zemím, kde se vybírají nejmenší daně, patří Bulharsko, Lotyšsko, Litva nebo také Slovensko.

Druhou nečastější odpovědí byly menší platy, což uvedli 2 respondenti (15%). V ČR je otázka platů velmi ožehavé téma hlavně právě ve státním sektoru, a tak není pochyb o nespokojenosti občanů právě v této oblasti.

Nakonec byla zastoupena 2 dotázanými (15%) i odpověď, že nemají peníze navíc, což bylo odůvodněno při vyplňování dotazníku tak, že mohou svými financemi pokrýt nezbytnější životní náklady, ale již nedosáhnou na dovolenou a další výdaje, které by si dopřáli navíc. Nejméně zastoupené důvody byly shrnuty dohromady s celkovým počtem 5 odpovědí (39%).

Graf 37: Pokud ano, jak?

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.18: Jaké řešení státního dluhu České republiky byste navrhli Vy sami?

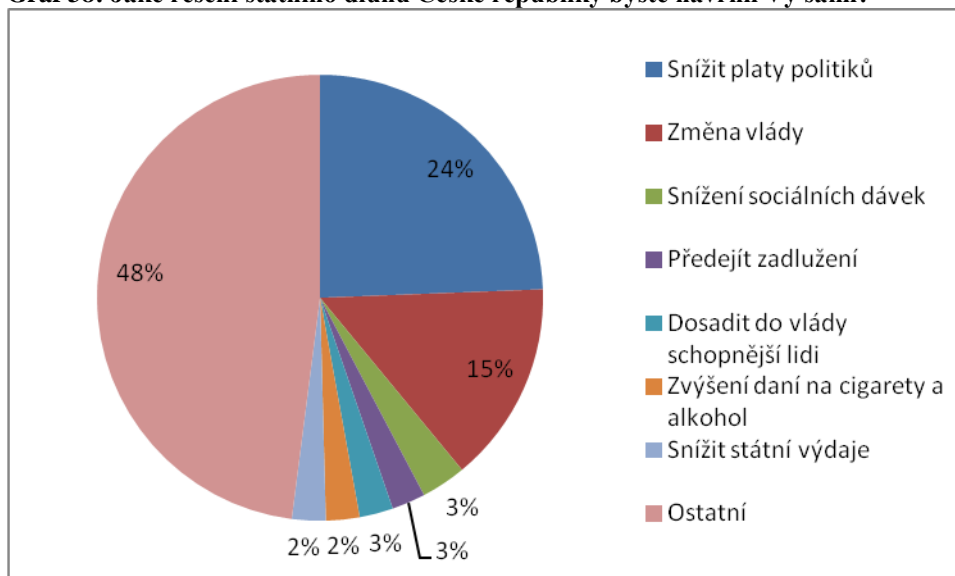
Na samotném konci dotazníkového šetření dostali respondenti úplný prostor pro vyjádření svého názoru. Na otázku, jak by řešili státní dluh České republiky, bylo zaznamenáno velké množství odpovědí. V grafu jsou zaneseny nejčastější odpovědi, například snížit platy všem politikům, což uvedlo 30 dotázaných (24%), změnit složení vlády uvedlo 18 respondentů (15%). Další početnou odpovědí bylo snížení sociálních dávek, což napsali 4 respondenti (3%), předejít zadlužení uvedli 3 respondenti (3%), řešením podle 3 dalších respondentů (3%) by bylo dosadit do vlády schopnější lidi.

Poslední dvě možnosti zanesené do grafu – zvýšení daní na cigarety a alkohol uvedli 3 respondenti (2%) a také snížit státní výdaje byly uvedeny od 3 respondentů (2%). Jednotlivé odpovědi jsou dále uvedeny. Některé odpovědi jsou urážlivé nebo jsou psány s nadsázkou, ale nelze je zamlčovat:

- vyvolání 3.světové války
- aby si romové začali platit své věci do školy
- EET
- lépe využívat fondů EU
- lepší hospodaření se státními penězi
- méně krást, více splácet
- milionářská daň
- můžeme okrást Babiše
- neděláním nových dluhů a použitím části ročních přebytků státního rozpočtu na splácení dluhu
- nedotovat nepřizpůsobivé
- fungující právní řád, předejít tunelování, aby bylo dost peněz a my se nemuseli zadlužovat
- obnova starých podniků a zvýšení počtu pracovních míst
- obnovit komunistický režim
- obnovit náš export a zbytečně nedovážet, byli jsme cukrovarská velmoc
- okamžité omezení sociálních výdajů, ne důchody a zdravotnictví, omezit výrazně dobročinnost státu, zastavit nesmyslné restituce, odluka církve od státu
- podpora vývozu českých výrobků
- pokud možno nejprve vyřešit problém s dávkami, do kterých se rvou peníze v jednom kuse
- prodat cikány do otroctví
- přestat dotovat nepřizpůsobité občany
- příspěť do fondu Miloše Zemana
- rozprodat vše, co vlastní stát vyspělým státům jako např. Švýcarsko
- schopnější a spravedlivější lidi ve vládě
- snížení dluhu lze dosáhnout úsporností, měnovou reformou a vysokou mírou inflace

- zrušení doživotní renty
- snížit daně, opravdově podpořit podnikání
- splácet dluh v době růstu ekonomiky
- zpoplatnit letecký prostor
- vyrovnaný státní rozpočet
- zákaz podnikání všem politikům
- zdražit alkohol, cigarety
- zefektivnit úřednický aparát
- znárodnění.

Graf 38: Jaké řešení státního dluhu České republiky byste navrhli Vy sami?

Zdroj: Vlastní šetření

1.13 Prognostické šetření

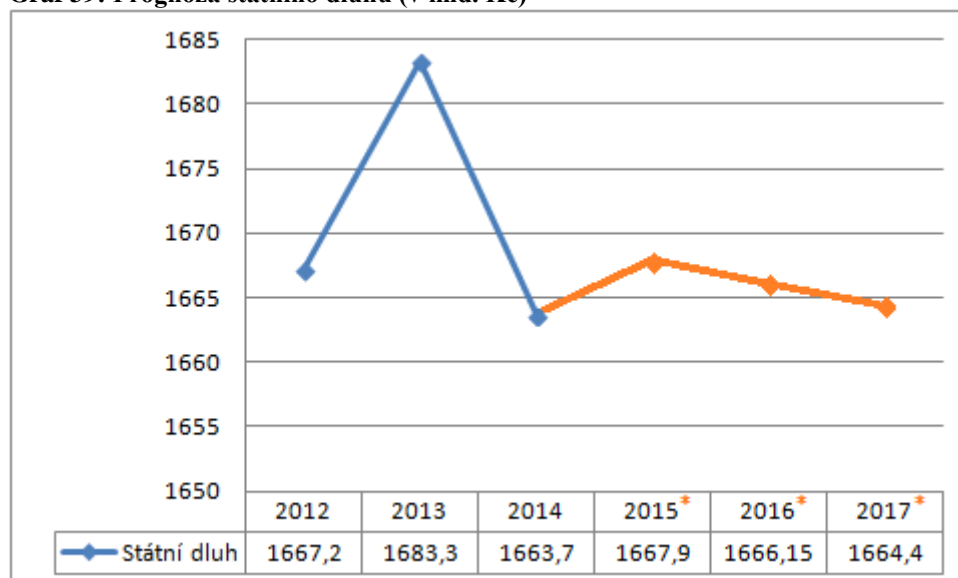
Aby byly veškeré informace o státním dluhu České republiky ucelené, byla provedena prognóza stavu státního dluhu do budoucnosti.

Na základě údajů z minulých tří let (2012, 2013, 2014) byly odhadnuty velikosti státního dluhu na rok 2015, 2016 a 2017. Podle údajů z jednotlivých let, kdy se dluh nepatrně zvýšil (2013), ale poté se vládě České republiky podařilo státní dluh snížit (2014), byla vytvořena predikce na následující tři roky. Lze předpokládat, že takto bude státní dluh vypadat, pokud bude inflace na současné úrovni, HDP a celková ekonomická situace v České republice a celé Evropské unii se výrazně nezmění. Případně je možné, že se státní dluh již nadále zvyšovat nebude, naopak by mělo dojít k postupnému snižování, to se nynějšímu ministerstvu financí daří.

Samozřejmě tento výhled je idylický, jelikož do výpočtu není zapojeno obrovské množství proměnných, které by mohly zvrátit vývoj státního dluhu jak k vyšším, tak naopak k nižším hodnotám.

V následujícím grafu jsou uvedeny hodnoty dosavadního vývoje státního dluhu (modrá barva) a následně predikce na rok 2015, 2016, 2017 (oranžová barva). Pro názorné vyjádření jsou data propojena křivkou.

Graf 39: Prognóza státního dluhu (v mld. Kč)

Zdroj: 2012-2014: ODBOR 20- ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Úrokové výdaje na obsluhu státního dluhu* [online]. 2015. – Vlastní zpracování
2015-2017: Vlastní šetření

Výsledky a diskuse

Z porovnání České republiky s dalšími členy Evropské unie, kteří byli analyzováni v této práci, vyplývá, že Česká republika je spolehlivým a hospodárným státem. Právem se pohybuje na předních místech v seznamech nejméně zadlužených zemí Evropské unie. Bylo dokázáno, že ze všech vybraných zemí pouze Litva dokáže udržovat státní dluh na stejné úrovni jako ČR. Pokud Česká republika nebude ovlivněna další finanční krizí nebo jiným kolapsem ekonomiky, mohla by si své postavení udržet. To samozřejmě souvisí s obsazením pozic ve vládě a zejména ministerstva financí, které je nejvíce zodpovědné za velikost deficitu státního rozpočtu a velikost státního dluhu,

Dotazníkové šetření odhalilo velké mezery v informovanosti respondentů v oblasti zadlužení České republiky, které přímo nesouvisí s jejich vzdělaností. Celkově vnímají respondenti státní dluh jako negativní jev a na prvním místě za samotný vznik dluhu obviňují vládu a její hospodaření se státním rozpočtem. Při vyplňování dotazníku byla znát obrovská nechuť vůbec se tímto tématem zabývat. Dotazovaní jsou přesvědčeni, že státní dluh je koloběh, který nelze zastavit ani v nejbližší době, ani v dalekém budoucnu. Je otázkou, zda je důvodem nezájmu a neinformovanosti nedostatečná výuka ve školách, část oslovených (49%) tvořili lidé do dvaceti let, nebo dezinformace nejbližšího okolí respondenta, pocit neaktuálnosti otázky vzhledem k časově vzdálenému zenitu jejího řešení. Nejvíce zarážející odpovědi respondenti podávali, pokud měli uvést vlastní návrh na řešení státního dluhu. Některá navrhovaná řešení nebyla reálná, často ironické návrhy dokreslují nezájem o dané téma. Dotazovaní by jistě státní dluh ani v dalekém budoucnu nevyřešili.

Prognóza státního dluhu do budoucna přináší ovšem velmi příznivé výsledky. Není možné se v žádném případě na tyto hodnoty spoléhat, jelikož zde nejsou uvažovány další vlivy, které mohou velikost státního dluhu markantně změnit. Budoucnost je nejistá a vždy v české ekonomice, na celém světě mohou nastat velké změny, které ani Česká republika, ani Evropská unie nedokáže předvídat.

Závěr

Občané České republiky vnímají zadluženost státu velmi negativně a to hned z několika hledisek. Nejvíce se jich samotných dotýká finanční stránka této věci v oblasti daňového zatížení. Jsou přesvědčeni, že kdyby stát nebyl zadlužen, zlepšila by se životní úroveň a také objem peněz, se kterým dnes musí hospodařit každý člověk. Dluhový management je však tzv. běh na dlouhou trať. Není možné, aby dluh stát splatil v dohledné době, což koneckonců vědí podle statistik i lidé žijící v tomto státě. Jsou však stále přesvědčeni o tom, že největším problémem je vláda a hlavně politici. Řešením podle většiny respondentů je změna celkové stavby vlády nebo snížení platů politiků. To ovšem není ta nejideálnější varianta, jelikož čím menší částku uvidí politici na své výplatní pásce, tím více budou motivováni k tomu, aby si „získali“ finance z nějakého dalšího zdroje.

Politici mají rozhodné slovo ve věci zadluženosti státu. Sestavují rozpočet, ale jelikož ani zákon o rozpočtové kázni nenabyl právní platnosti, mohou si ho vlastně sestavovat dosti bezhlavě a nejsou trestáni. Nicméně se daří deficit státního rozpočtu snižovat. Nezvyšováním daní se zde buduje pozice pro investice a podporu nezaměstnanosti. Dle dotazníku se vysokoškolsky vzdělaní lidé domnívají, že vyřešením státního dluhu by bylo zvýšení daní. Opačnou cestou se vydala Litva, která naopak drží daně velmi nízko a jako jedna z mála zemí v eurozóně hospodařila (rok 2010) ve výrazném přebytku.

Názory lidí ohledně státního dluhu ČR jsou až překvapivě mylné. Až 68% oslovených občanů se navíc nezajímá o výši státního dluhu. Přesto si myslí, že jsme na tom ve srovnání s Evropskou unií a hlavně jejími dalšími členy špatně (32%). Případně situaci neznají (27%). Obecný nezájem a nedůvěra v politiky je z dotazníkového šetření zřejmá. Na vině je jak lhostejnost lidí, tak i malá informovanost a v neposledním místě také vzdělanost. Medializace problému Řecka byla natolik intenzivní, že i když se 68% lidí nezajímá ani o náš vlastní dluh, tak celých 94% vědělo, že nejhůře je na tom Řecko. Ale 54% respondentů nevědělo, jaký je dluh České republiky, ve skutečnosti při vyplňování této otázky často pouze hádali.

Na základě vyhodnocení dotazníků je jasné, že oslovení lidé by státní dluh nevyřešili. Je zde zřejmý negativní mediální obraz politiků, kterým respondenti navrhnou snížit platy (nejčastější odpověď na otázku řešení státního dluhu - naprosto nesmyslná). Česká republika totiž aktuálně řeší svůj dluh velmi profesionálně, velkou zásluhu na jeho snižování nese aktuální vláda a samozřejmě hlavně ministr financí. Ačkoliv předešlý ministr financí měl prioritu ve snižování státního dluhu České republiky, nedařilo se mu to tak progresivním způsobem. Samozřejmě to nebyla pouze vina vlády a její řešení v oblasti dluhového managementu. Byla také složitější ekonomická situace než dnes, jelikož jsme byli stále zasaženi finanční krizí, která Českou ekonomiku velmi výrazně negativně ovlivnila a naše ekonomika byla také ve fázi recese. Nicméně opatření, která vláda dnes praktikuje, jsou velmi úsporná (nezvyšovat daně a snižovat výdaje státního rozpočtu). Sám ministr financí se zmínil v médiích, že za jeho vlády nedopustí zvyšování daní. Místo toho chce lépe daně vybírat a škrtnout ve výdajové stránce státního rozpočtu. Tato pravidla se dodržují, i když je již Česká republika v pozici, kdy by si mohla více dovolit utrácet, jak vyplývá z porovnání s ostatními státy, kteří jsou členem Evropské unie, nebo z vývoje zadluženosti v posledních letech. A tak je evidentně produktivní dodržovat nepsané pravidlo podnikatelů: „Když jsi v zisku, šetři, když jsi ve ztrátě, investuj“.

Pokud bude Česká republika nadále pokračovat ve svých strategiích a úsporných opatřeních na řešení státního dluhu jako doposud a samozřejmě nebude muset řešit opět tíživou situaci jako např. další finanční nebo hospodářskou krizi, pak umořování českého státního dluhu nebude tak dlouho trvat. Jak uvedla většina respondentů dotazníkového šetření, vše závisí také na složení vlády České republiky a také na tom, aby nejrychlejší splacení státního dluhu bylo bodem číslo jedna.

Seznam použitých zdrojů

1.14 Knižní

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Vyd. 1. V Praze: C.H.Beck. 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN: 978-80-7400-075-1.

HLINKOVÁ, Ivana. *ŘÍZENÍ STÁTNÍHO DLUHU*. 2012. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity.

KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2010. Finanční trhy a instituce. ISBN: 978-80-247-3583-2.

OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3228-2.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006, ISBN: 80-86730-02-6.

TULEJA, Pavel, Ingrid MAJEROVÁ a Pavel NEZVAL. *Základy makroekonomie*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, c2006. Vysokoškolské učebnice (Computer Press). ISBN: 80-251-0952-6.

1.15 Internetové

Czech Republic: Best Countries for Business. *Forbes* [online]. 2015 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/places/czech-republic/>.

File:Public balance and general government debt, 2011–14 ⁽¹⁾ (% of GDP) YB15 II.png. *Eurostat: Statistics Explained* [online]. 2016 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Public_balance_and_general_government_debt,_2011–14_\(1\)_\(%25_of_GDP\)_YB15_II.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Public_balance_and_general_government_debt,_2011–14_(1)_(%25_of_GDP)_YB15_II.png).

KLAUS, Václav, Martin KOCOUREK a Vlastimil TLUSTÝ. *Návrh ústavního zákona o rozpočtové kázni ČR*[online]. Praha, 2002 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=115&ct1=0>.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Portugalsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2015 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:
www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-zakladni-charakteristika-teritoria-19421.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:
www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-rakousko-zakladni_informace_o_teritoriu.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:
www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-irsko-zakladni_informace_o_teritoriu.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Slovensko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:
www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovensko.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Řecko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled*[online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:
www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/index.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:
www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-litva-zakladni_informace_o_teritoriu.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-kypr-zakladni_informace_o_teritoriu.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-slovinsko-zakladni_informace_o_teritoriu.html.

ODBOR 37 - HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA. *Fiskální výhled ČR - květen 2014* [online]. 2014 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2014/fiskalni-vyhled-kveten-2014-18004.

ODDĚLENÍ 3701 - VEŘEJNÉ FINANCE. *Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001* [online]. 2013 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2012/metodiky-esa-95-gfs-1986-a-gfs-2001-9577.

ODBOR 20 - ŘÍZENÍ STÁTNIHO DLUHU A FINANČNÍHO MAJETKU. *Rating* [online]. 2005 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/zakladni-informace/rating.

ODDĚLENÍ 1002 - VNĚJŠÍ VZTAHY A KOMUNIKACE. *Poslanecká sněmovna schválila státní rozpočet na rok 2016* [online]. 2015 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2015/poslanecka-snemovna-schvalila-statni-roz-23323.

OECD. *Czech Republic: Government at a Glance 2015 - Country Fact Sheet* [online]. 2015, 4 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/gov/Czech-Republic.pdf>.

REDAKCE. *Vládní dluh v EU loni dále vzrostl. Slovensko bude muset šetřit. Patria Online* [online]. 2014, 1 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2619161/vladni-dluh-v-eu-loni-dale-vzrostlslovenskobude-muset-setrit.htm>.

ŠPAČKOVÁ, Iva. *Slovinsko čelí tvrdé bankovní krizi, varuje OECD. Podcenilo privatizaci* [online]. 2013, 1 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:

http://ekonomika.idnes.cz/slovinsko-celi-tvrde-bankovni-krizi-varuje-oecd-fty-eko_euro.aspx?c=A130409_120626_eko_euro_spi.

VIZE 2020 [online]. 31 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:

<http://www.vize2020.cz/docs/vize2020final.pdf>.

ŽÁKOVÁ, Pavlína. *Státní rozpočet 2014 v kostce Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. 2014, (1), 39 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:

www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/rozpocet-v-kostce-17505.

ŽUROVEC, Michal. *Schodek státního rozpočtu za rok 2015 je o 37 mld. nižší než plánovaný* [online]. 2016 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/schodek-statniho-rozpocetu-za-rok-2015-je-23541>.

ŽUROVEC, Michal. *Státní dluh v poměru k HDP v roce 2015 opět poklesl* [online]. 2016 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/statni-dluh-v-pomeru-k-hdp-poklesl-23981.

Přílohy

Příloha 1: Dotazníkové šetření

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dobrý den,

Jmenuji se Veronika Řezáčová a studuji třetím rokem Provozně ekonomickou fakultu České zemědělské univerzity v Praze, obor Provoz a ekonomika. Tento rok ukončuji bakalářské studium, a proto Vás prosím o vyplnění krátkého dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými státy Evropské unie. Dotazník je anonymní a obsahuje celkem 18 otázek.

*Vámi zvolenou odpověď označte křížkem

*V poli „....“ prosím napište svou odpověď

1) Kolik je Vám let?

Do 20 let 21-40 let 41-60 let 61 let a více

2) Jakého jste pohlaví?

Muž Žena

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

ZŠ SŠ bez maturity SŠ s maturitou, VOŠ VŠ

4) Je Vaše zaměstnání ekonomického zaměření?

Ano Ne

5) Ve kterém kraji žijete?

.....

6) Zajímáte se o problematiku zadluženosti?

Ano Ne

7) Sledujete vývoj státního dluhu České republiky?

Ano Ne

8) Myslíte si, že je na tom Česká republika se zadlužeností lépe ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie?

Ano Ne Nevím

9) Jaký členský stát Evropské unie má nejvyšší státní dluh a který nejnižší?

Nejvyšší státní dluh:

.....

Nejnižší státní dluh:

.....

10) Byl státní dluh v roce 2014 vyšší než v roce 2013 v České republice?

Ano Ne Nevím

11) Jaká je výše státního dluhu v České republice? (číslo v mld. Kč)

Do 50 mld. Kč 50-1000 mld. Kč 1000- 5000 mld. Kč nad 5000 mld. Kč

12) Máte důvěru k naší vládě v souvislosti se snižováním státního dluhu?

Ano Ne Nevím

13) Je schopna vláda státní dluh v dlouhodobějším časovém horizontu splatit?

Ano Ne Nevím

14) Je důležité, aby stát splatil svůj dluh v co nejkratším čase?

Ano Ne Nevím

Pokud ano, proč?

.....

15) Má zadlužení České republiky negativní vliv na ekonomiku?

Ano Ne Nevím

Pokud ano, jaký?

.....

.....

16) Jakými prostředky lze státní dluh snížit? (vyberte z nabídky max. 3 podle Vás nejdůležitější možnosti)

Vydávání státních dluhopisů

Nákup vládních dluhopisů

Refinancování (vzít si úvěr na splacení dluhu)

Více peněz v oběhu (aby lidé více utráceli)

Zvyšování nepřímých daní

Prodej státních budov

17) Máte pocit, že Vás v každodenním životě ovlivňuje aktuální zadluženost (k 10.1.2014 činí 160 tis. Kč na občana)?

Ano Ne Nevím

Pokud ano, jak?

.....

18) Jaké řešení státního dluhu České republiky byste navrhli Vy sami?

.....

.....

.....

Mnohokrát děkuji za Váš čas strávený nad dotazníkem a přeji hezký den.

Veronika Řezáčová